

شهریور ۱۴۰۱
مسلسل: ۱۸۴۲۲

**مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی
(تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸:
۳۱. استان البرز (ویرایش نخست)**

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۸۴۲۲

کد موضوعی: ۲۲۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی (تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸: ۳۱. استان البرز (ویرایش نخست)

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه اقتصاد منطقه‌ای و بین‌الملل)

تهیه و تدوین: زهرا ذاکری

همکاران: مجتبی اسفندیاری، نگار اکبری

مدیر مطالعه: سیدجعفر حسینی

ناظران علمی: فرشاد مؤمنی، حسین غلامرضانژاد، علی اصغر بانویی، موسی شهبازی، سیدمحسن

علوی منش، سیدعلی روحانی

اظهار نظر کنندگان: حمید فصیحی، سیدمحمدامین اخوت علویان، عاطفه جلالی موسوی

ویراستار ادبی: مهدیه قمچیلی

واژه‌های کلیدی:

۱. توسعه

۲. توسعه منطقه‌ای

۳. طرح‌های تملك دارایی‌های سرمایه‌ای

۴. استان البرز

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۶/۱۵

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۵	مقدمه
۶	۱. مفاهیم، پایه‌های آماری، روش و محدودیت‌های مطالعه
۶	۱-۱. مفاهیم
۷	۱-۲. پایه‌های آماری
۹	۱-۳. روش مطالعه
۱۲	۱-۴. محدودیت‌های مطالعه
۱۲	۲. طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز در سال ۱۳۹۸
۱۳	۲-۱. بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز
۱۳	۲-۱-۱. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز برحسب امور
۱۶	۲-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز برحسب فصل
۱۹	۲-۱-۳. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز برحسب برنامه
۲۲	۲-۲. بررسی جغرافیایی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز در سطح شهرستان‌های استان
۲۷	۲-۳. ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز
۳۱	۲-۴. ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز برحسب اعتبار پروژه
۳۵	جمع‌بندی و پیشنهادات
۳۸	پیوست‌ها
۳۸	پیوست ۱
۴۰	پیوست ۲
۴۳	منابع و مأخذ

مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی
(تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸:
۳۱. استان البرز (ویرایش نخست)

چکیده

تصویب طرح‌های آمایش استانی در اسفندماه سال ۱۳۹۹ و تأکید بر ضرورت پایبندی استان‌ها به اجرای آن، این سؤال را پررنگ ساخته است که چه میزان طرح‌ها و پروژه‌های انجام شده یا در حال اجرا از محل اعتبارات بودجه‌ای و غیربودجه‌ای در استان‌ها در راستای پیشنهادها و اهداف تعیین شده توسط طرح‌های آمایش استانی بوده است؟ از آنجا که پروژه‌های جاری در بودجه‌های عمرانی استان‌ها قبل از تدوین اسناد آمایش تعریف شده‌اند، می‌توان گفت اسناد آمایش حداقل تا سال ۱۴۰۰ نقشی در ایجاد پروژه‌های عمرانی جاری استان‌ها نداشته‌اند.

اما پاسخ به این سؤال که آیا اساساً ساختار فعلی نظام بودجه‌ریزی امکان برقراری ارتباط معنادار با نظام تدبیر و برنامه‌ریزی فضایی کشور را دارد یا خیر، می‌تواند در راستای تخصیص بهینه منابع مالی کشور مؤثر باشد. به عبارت دیگر در صورتی که بتوان با عنایت به دستاوردهای اسناد آمایش استانی و ملی، اولویت‌بندی مشخصی برای توسعه هر استان ارائه و درنهایت تخصیص اعتبارات را بر اولویت‌های مذکور معطوف کرد، احتمال تحقق اهداف توسعه‌ای پیش‌بینی شده برای هر استان بیشتر خواهد بود.

به این ترتیب، در مطالعه حاضر به‌عنوان گام نخست، شفافیت طرح‌های عمرانی استان مورد توجه قرار گرفته؛ شفافیتی که تاکنون در خصوص پروژه‌های عمرانی استان‌ها تا بدین حد صورت نگرفته است و از سوی دیگر می‌تواند بستر مناسبی برای مقابله با مفاسد احتمالی در این زمینه نیز باشد.

به نظر می‌رسد واکاوی دقیق طرح‌های عمرانی استان‌ها از منظر «موضوعی»، «جغرافیایی»، «طول عمر»، «درصد تخصیص» و «اندازه» در سطح استان و شهرستان‌های مربوطه می‌تواند تصویر قابل اتکایی از وضع موجود ارائه دهد و درنهایت امکان پاسخ به سؤال فوق را از طریق انجام مطالعات تکمیلی فراهم کند.

از سوی دیگر مسئله طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها از آن جهت اهمیت دارد که طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول دستاورد قابل اتکا علی‌رغم صرف زمان و منابع فراوان، به یکی از معضلات جدی طرح‌های عمرانی کشور مبدل شده است. به عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان بدین معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان بر موضوعاتی متمرکز است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌گردد و بخش قابل‌ملاحظه‌ای از منابع عمرانی استان، بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که مدت‌ها پیش، برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند.

در ادامه مهم‌ترین دستاوردهای مطالعه حاضر در خصوص طرح‌های عمرانی استان البرز در سال ۱۳۹۸

ارائه شده است:

- استان البرز در سال ۱۳۹۸، تعداد ۸۵۲ پروژه فعال در قالب ۳۲۸ طرح عمرانی که با توجه به تأسیس استان البرز در سال ۱۳۸۹، قدیمی‌ترین پروژه‌ها از سال ۱۳۹۰ آغاز شده‌اند.
- طرح‌های یادشده در قالب ۱۰ امور، ۳۲ فصل و ۷۰ برنامه مختلف طبقه‌بندی شده‌اند.
- مجموع اعتبار پیش‌بینی‌شده برای پروژه‌های مذکور در حدود ۲۹/۵ هزار میلیارد ریال است.
- در مجموع، ۲۸/۹ درصد اعتبارات یادشده (بالغ بر ۸/۵ هزار میلیارد ریال) به‌منظور اجرای پروژه‌ها تخصیص داده شده است.
- متوسط عمر پروژه‌های تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای استان معادل ۳/۲ سال بوده است.
- «امور اقتصادی» با ۲۹۷ پروژه و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با ۱۴۴ پروژه، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌های استان را به‌خود اختصاص داده‌اند.
- «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با سهم بالغ بر ۴۰ درصد و «امور اقتصادی» با سهم حدود ۳۵ درصد، در مجموع بیش از ۷۵ درصد منابع تخصیص داده شده به پروژه‌های عمرانی استان را جذب کرده‌اند.
- برمبنای فصول، فصل‌های «کشاورزی و منابع طبیعی» و «اداره امور عمومی» به‌ترتیب با ۱۹/۵ و ۱۴/۱ درصد سهم، بیشترین سهم را از تعداد پروژه‌های استان به‌خود اختصاص داده‌اند.
- فصول «آب و فاضلاب» و «منابع آب» به‌ترتیب با اختصاص ۳۰/۶ و ۱۲/۶ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان، بیشترین سهم را از منابع اعتباری تخصیصی استان داشته‌اند.
- دو برنامه «تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات (فصل اداره امور عمومی - امور خدمات عمومی)» و «ارائه خدمات آب شهری و روستایی (فصل آب و فاضلاب - امور مسکن، عمران شهری و روستایی)»، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌ها را داشته‌اند.
- دو برنامه «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب (فصل آب و فاضلاب - امور مسکن، عمران شهری و روستایی)» و «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای (فصل حمل‌ونقل - امور اقتصادی)» بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص یافته را به‌خود اختصاص داده‌اند.
- ۶۰ برنامه عمرانی استان علی‌رغم دربرگرفتن ۵۰۲ پروژه، معادل ۵۸/۹ درصد کل پروژه‌های عمرانی استان، صرفاً ۲۲/۶ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان، سهم داشته‌اند.
- ۴۷ برنامه از ۶۰ برنامه یاد شده، هریک سهمی بسیار اندک و کمتر از ۰/۵ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان را جذب کرده‌اند.
- شهرستان «کرج» به‌عنوان مرکز استان، درحالی‌که ۲۱/۸ درصد از تعداد کل پروژه‌های عمرانی استان را به‌خود اختصاص داده، ۴۲/۲ درصد از کل اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان را جذب کرده است. در سوی مقابل، شهرستان‌هایی نظیر «ساوجبلاغ» و «نظرآباد» درحالی‌که به‌ترتیب ۲۱/۷ و ۱۴/۴ درصد از پروژه‌های استان را دربرگرفته‌اند، سهم نسبتاً پایین‌تری از اعتبارات تخصیص‌یافته استان (به‌ترتیب ۱۳/۱ و ۶/۹ درصد) داشته‌اند و به‌این‌ترتیب، عدم تعادل نسبی، از منظر اعتبارات تخصیص داده شده، میان شهرستان «کرج» با سایر شهرستان‌های استان ایجاد شده است.
- شهرستان‌های «اشتهارد» و «ساوجبلاغ» به‌ترتیب با ۲۰/۳ و ۲۷ درصد تخصیص اعتبار، کمترین میزان درصد

تخصیص اعتبار و شهرستان «فردیس»، صرفاً با ۳۸/۲ درصد تخصیص اعتبار، بیشترین میزان شاخص یادشده را در میان شهرستان‌های استان دارد. به این ترتیب، نسبت تخصیص اعتبار پروژه‌های عمرانی در سطح شهرستان‌ها و کل استان البرز بسیار پایین است.

• ۱۰/۲ درصد پروژه‌های عمرانی استان البرز در زمره پروژه‌های «بسیار کوچک» قرار می‌گیرند. اندازه ۵۳/۹ درصد پروژه‌ها «کوچک» و ۲۵/۵ درصد آنها «متوسط» است و در نهایت، پروژه‌های «بزرگ» و «بسیار بزرگ» به ترتیب ۹/۳ و ۱/۲ درصد از کل پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند.

در مطالعه حاضر به منظور طبقه‌بندی پروژه‌های عمرانی جاری در استان البرز از دو ماتریس «عمر - درصد تخصیص» و «اندازه - اولویت» بهره گرفته و در نهایت مبتنی بر این دو ماتریس، اولویت‌بندی مشخصی به منظور مواجهه با پروژه‌های مذکور ارائه شده است. در خصوص ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای استان البرز از طبقه‌بندی زیر بهره گرفته شده است:

- طبقه یک: پروژه‌های با طول عمر نسبتاً زیاد (بیش از ۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۲۰ درصد)،
- طبقه دو: پروژه‌های با تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)،
- طبقه سه: پروژه‌های با طول عمر نسبتاً زیاد (بیش از ۵ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۲۰ تا ۸۰ درصد)،
- طبقه چهار: پروژه‌های با طول عمر کم (کمتر از ۵ سال) و تخصیص اعتبار کم یا متوسط (کمتر از ۸۰ درصد).

لازم به ذکر است، با توجه به تأسیس استان البرز در سال ۱۳۸۹، در این استان در سال ۱۳۹۸، پروژه عمرانی فعال با عمر بیش از ۱۰ سال وجود نداشته است. لذا الگوی اولویت‌بندی پروژه‌های این استان در قالب تحلیل دو بعدی عمر - درصد تخصیص، با الگوی اولویت‌بندی سایر استان‌های کشور که در گزارش‌های دیگری ذیل سلسله گزارش‌های «مجموعه مطالعات منطقه‌ای و آمایش سرزمین در ایران» مورد بررسی قرار گرفته‌اند، متفاوت است.

بر اساس طبقه‌بندی فوق‌الذکر، ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز تشکیل و نحوه برخورد با هریک از مناطق ماتریس عمر - تخصیص با اولویت‌بندی چهارگانه زیر تبیین شده است:

الف) اولویت ۱: طول عمر نسبتاً زیاد (بیش از ۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۲۰ درصد)

- ویژگی: چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت و بررسی دقیق پروژه،
- آسیب‌شناسی علل تأخیر،
- اتمام یا اصلاح پروژه.

ب) اولویت ۲: تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)

- ویژگی: از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند و به اتمام رسیدن آنها در افق کوتاه‌مدت محتمل است.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه.

ج) اولویت ۳: طول عمر نسبتاً زیاد (بیش از ۵ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۲۰ تا ۸۰ درصد)

- ویژگی: شرایط بینابینی نسبت به دو گروه نخست دارند.
- پیشنهاد نحوه برخورد:
- نظارت و بررسی دقیق پروژه،
- آسیب‌شناسی علل تأخیر،
- اتمام یا اصلاح پروژه.

د) اولویت ۴: طول عمر کم (کمتر از ۵ سال) و تخصیص اعتبار کم یا متوسط (کمتر از ۸۰ درصد)

- ویژگی: هنوز انحراف جدی در خصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.
- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی.

اگرچه بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر قرار می‌گیرند، اما با توجه به تخصیص کم و گاه طول عمر بالای طرح‌های مستمر (نظیر تعمیر و نگهداری)، به‌نظر می‌رسد واکاوی دقیق همه پروژه‌های عمرانی اعم از مستمر و غیرمستمر و انتخاب نحوه صحیح مواجهه با آنها از ضرورت بالایی برخوردار است. در ادامه مهم‌ترین نکات حاصل از اولویت‌بندی پروژه‌های عمرانی جاری در استان البرز براساس متدولوژی فوق‌الذکر ارائه می‌شود:

- از میان ۱۵ پروژه‌ای که در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند، ۸ پروژه «بزرگ»، ۵ پروژه «متوسط»، ۱ پروژه «کوچک» و ۱ پروژه «بسیار بزرگ» هستند.
- پروژه‌های اولویت دوم، عمدتاً در گروه پروژه‌های «کوچک» و «متوسط» قرار دارند.
- پروژه‌های اولویت سوم، عمدتاً «متوسط» هستند.
- بیش از ۵۸ درصد از پروژه‌های اولویت چهارم که ۷۷ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان البرز را دربرمی‌گیرند، از نظر اندازه در زمره پروژه‌های «کوچک» قرار گرفته‌اند. حدود ۲۲ درصد دیگر این گروه از پروژه‌ها «متوسط» و ۱۳ درصد آنها «بسیار کوچک» هستند. از این‌رو، سهمی کمتر از ۸ درصد پروژه‌های عمرانی یادشده به پروژه‌های «بزرگ» (۶/۷ درصد) و «بسیار بزرگ» (۰/۶ درصد) اختصاص یافته است.

شایان ذکر است همه مطالب و تحلیل‌های ارائه شده در گزارش حاضر به‌دلیل عدم ارائه گزارش‌های عملکرد و پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی توسط سازمان برنامه و بودجه کشور، براساس تخصیص ریالی ارائه شده‌اند.

پیوند میان برنامه‌ریزی فضایی کلان با طرح‌ها و پروژه‌های عملیاتی و متعاقب آن امکان‌سنجی، برآورد و تأمین اعتبارات آنها، همواره از عمده چالش‌های کشور بوده است. از طرفی طرح آمایش سرزمین به‌عنوان داعیه‌دار برنامه‌ریزی فضایی کشور همواره در مرحله تهیه و تصویب جامانده و به جرئت می‌توان گفت طرح‌های آمایش سرزمین تهیه شده (اقدامات ناقص انجام شده در سال‌های برنامه سوم توسعه به بعد)، هیچ‌گاه نتوانستند طبق انتظار اجرایی شوند یا در طرح‌ها و پروژه‌های اجرایی کشور به‌عنوان سند فرادست تأثیرگذار باشند.

در سال‌های اخیر تهیه و تصویب طرح‌های آمایش استانی و تأکید بر ضرورت پایبندی استان‌ها به اجرای آن، این سؤال را پررنگ ساخته که **چه میزان طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی جاری کشور، در راستای پیشنهادها و اهداف تعیین شده توسط طرح‌های آمایش استانی بوده است؟** آیا اساساً ساختار فعلی نظام بودجه‌ریزی امکان برقراری ارتباط معنادار با نظام تدبیر و برنامه‌ریزی فضایی کشور را دارد یا خیر؟ برای پاسخ به این سؤال نیاز است قوانین بودجه و طرح‌های آمایش به تفکیک هر استان و با دقت کامل مورد بحث و بررسی قرار گیرد تا بتوان میزان ارتباط این دو را ارزیابی کرد.

با فرض این موضوع که قانون بودجه باید با منطق مشخص و قابل دفاع، تخصیص بودجه را انجام دهد؛ به نظر می‌رسد میزان اعتبارات توزیع شده و تخصیص‌یافته به استان‌ها (فارغ از نگاه صرف به جدول شماره (۱۰) ماده واحده قانون بودجه) باید با نیاز، عملکرد و شرایط استان و همچنین با رویکرد و هدف قانون، ارتباط معناداری برقرار کند.^۱ از سوی دیگر، موضوع شفافیت میزان اعتبارات تخصیص‌یافته به استان‌ها اگرچه به احتمال زیاد باید به تفصیل در دستگاه‌های اجرایی مربوطه یا دفاتر موضوعی سازمان برنامه و بودجه کشور یا سازمان‌های استانی آن وجود داشته باشد، لکن در قوانین بودجه‌ای که در اختیار جامعه مخاطب قرار می‌گیرد قابل ردیابی نیست.^۲ این نارسایی در قوانین بودجه می‌تواند ناشی از دو عامل باشد:

- اطلاعات در قانون بودجه قابل تشخیص است و فقط از نظر ارائه شکلی در جداول، تفکیک استانی آن موجود نیست.
- اعتبارات از هردو لحاظ ماهوی و شکلی، قابلیت شناسایی استانی را ندارند.
همان‌طور که پیش‌تر نیز اشاره شد، بی‌تردید کشف و برقراری ارتباطات منطقی بودجه سالیانه با برنامه‌های توسعه کشور، هم از بابت ماهیت بودجه‌ریزی و هم از جنبه شفافیت، چالشی اساسی است.
فرایند شفاف‌سازی منابع تخصیص‌یافته را می‌توان با توجه به اطلاعات در دسترس قوانین بودجه و با تحلیل توزیع استانی اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای آغاز کرد. شایان توجه است کشف رابطه معنادار میان عوامل برنامه‌ریزی فضایی (مخصوصاً طرح‌های آمایشی) و اجزای بودجه (به‌ویژه طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی) در سطح استان‌ها، نیازمند مطالعات جداگانه است که در آینده در دستور کار قرار خواهد گرفت.
با این مقدمه، برای شفاف‌سازی ساختار طرح‌های عمرانی استانی در مطالعه حاضر، ابتدا پایه‌های آماری و روش

۱. این ارتباط باید از ذهن و رابطه تصمیم‌گیران به دور بوده و قابل تشخیص، تبیین و درک برای جامعه کارشناسی و بهره‌بردار باشد.
۲. از یک جنبه می‌توان متصور شد که دولت و به‌تبع آن سازمان برنامه و بودجه کشور (به‌عنوان تدوین‌کننده لایحه و مجری قوانین بودجه که در نحوه ارائه این قوانین براساس قانون اساسی اختیار تام دارد) به این نوع تفکیک در قوانین بودجه قائل نیست و آن را جزء وظایف خود تلقی می‌کند.

مطالعه تبیین شده و در ادامه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان از منظر «موضوعی»، «جغرافیایی»، «طول عمر»، «درصد تخصیص» و «اندازه»، مورد واکاوی قرار گرفته و در نهایت جمع‌بندی گزارش ارائه شده است.

۱. مفاهیم، پایه‌های آماری، روش و محدودیت‌های مطالعه

در این قسمت از مطالعه به تبیین مفاهیم اساسی پیرامون طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پرداخته و سپس پایه‌های آماری و روش مطالعه تبیین می‌شود.

۱-۱. مفاهیم^۱

طبق بند «۱۰» ماده (۱) قانون برنامه و بودجه،^۲ «طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای» به مجموعه عملیات و خدمات مشخصی اطلاق می‌شود که براساس مطالعات توجیهی فنی، اقتصادی و اجتماعی توسط دستگاه اجرایی، طی مدت معین و با اعتبار معین برای تحقق بخشیدن به هدف‌های برنامه عمرانی پنج‌ساله به صورت سرمایه‌گذاری ثابت یا مطالعه برای ایجاد دارایی سرمایه‌ای، اجرا شده و منابع مورد نیاز آن از محل اعتبارات مربوط به تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تأمین می‌شود.

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از ابعاد مختلف قابل طبقه‌بندی‌اند به طوری که از بُعد مقیاس به دو دسته «طرح‌های ملی» و «طرح‌های ملی استانی شده (طرح استانی ویژه سابق)»، از بُعد ماهیت به دو گروه «مستمر» و «غیرمستمر» و از بُعد نوع طرح به انواع «احداث»، «توسعه»، «مرمت» و غیره تقسیم می‌شوند.

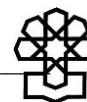
- **طرح‌های ملی**، جنبه استراتژیک دارند و از لحاظ سرمایه‌گذاری، بزرگ و از نظر تکنولوژی پیچیده‌اند و آثار مترتب بر اجرای آنها نیز از یک منطقه فراتر می‌رود.

- **طرح‌های ملی استانی شده**، مجموعه‌ای از طرح‌های ملی هستند که در پیوست شماره (۱) قانون بودجه به صورت استانی مشخص شده‌اند.

- **طرح‌های مستمر و غیرمستمر**، طرح‌های پیوست شماره (۱) قانون بودجه از بعد دارا بودن سال شروع و خاتمه به دو بخش تقسیم می‌شوند: طرح‌های غیرمستمر (دارای سال شروع و خاتمه) و طرح‌های مستمر (فقط دارای سال شروع) که بیشتر ماهیت تعمیر، نگهداری و تأمین تجهیزات دارند (فصیحی، ۱۴۰۰).

طبقه‌بندی طرح‌های عمرانی در پیوست شماره (۱) قانون بودجه، بدین ترتیب است که هر طرح در ذیل یک برنامه و هر برنامه در ذیل یک فصل و هر فصل ذیل یکی از امور ۱۰ گانه جای می‌گیرد. اطلاعات تکمیلی هر طرح شامل تعداد پروژه، شرح عملیات، میزان پیشرفت فیزیکی و ریالی و سایر اطلاعات مالی و نظارتی در موافقتنامه‌ای که به نام هر طرح پیش‌بینی شده ارائه می‌شود. موافقتنامه عقدی است حقوقی-فنی و مالی که دستگاه اجرایی تعهد می‌کند از یک طرف شرح عملیات مندرج در آن را رعایت کند و از طرف دیگر سازمان برنامه و بودجه به موازات پیشرفت فیزیکی

۱. مطالب این بخش از گزارش مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری با عنوان «آسیب‌شناسی امور ناظر بر طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ارائه راهبردهای ساماندهی»، ۱۴۰۰ اخذ شده است.
۲. قانون برنامه و بودجه مصوب سال ۱۳۵۱.

عملیات، اعتبارات مصوب را براساس تخصیص اعتبار در اختیار دستگاه اجرایی قرار دهد.

- **موافقتنامه طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای** از تعدادی فرم و ضمیمه تشکیل می‌شود به طوری که در فرم (۱) به خلاصه طرح، در فرم (۲) به گزارش توجیهی طرح، در فرم (۳) به منابع تأمین اعتبار هر پروژه ذیل طرح، در فرم (۴) به اعتبارات برحسب فصول سرمایه‌گذاری، در فرم (۵) به خلاصه پروژه‌ها و در فرم ضمیمه (۲) به میزان و نوع سرمایه‌گذاری در طرح‌ها به تفکیک تأمین منابع (عمومی و داخلی) شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت اشاره می‌شود.

طبق دستورالعمل اجرایی ماده (۲۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴، کارگروه استانی ماده (۲۳)، وظیفه بررسی طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای در سطح استان را برعهده دارد و تصویب نهایی آن به‌عهده شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است.

کمیسیون و کارگروه استانی برای عمل به ماده (۲۳) قانون مذکور ایجاد شده است. طبق بند «الف» این ماده، عناوین، اهداف کمی و اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای جدید با رعایت مواد (۲۲) و (۲۳) قانون برنامه و بودجه مصوب سال ۱۳۵۱ و رعایت قانون نحوه اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی براساس گزارش توجیهی فنی (حجم کار و زمان‌بندی اجرا)، اقتصادی، مالی و زیست‌محیطی و رعایت پدافند غیرعامل ازسوی مشاور و دستگاه اجرایی پس از تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، برای یک‌بار و به قیمت ثابت سالی که طرح‌های مورد نظر برای اولین بار در لایحه بودجه سالیانه منظور می‌شود، به تفکیک سال‌های برنامه‌های توسعه و سال‌های بعد به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد (فصیحی، ۱۴۰۰).

۲-۱. پایه‌های آماری

براساس اطلاعات ارائه شده توسط «معاونت امور استان‌ها و مناطق سازمان برنامه و بودجه کشور»، به‌طور کلی تأمین اعتبارات طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی در سطح استان‌ها می‌تواند از محل منابع بودجه‌ای و غیربودجه‌ای تأمین شود.^۱ همان‌طور که بیان شد در بودجه‌های سنواتی منابع و مصارف به دو بخش ملی و استانی تقسیم می‌گردد که منظور از مصارف استانی، اعتبارات تحت مدیریت شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌هاست که در جدول شماره (۱۰) ماده‌واحد قانون بودجه لحاظ می‌شود. فارغ از ابهام‌های مختلف در بودجه و نحوه عملکرد آن، یکی از ابهام‌های اصلی بودجه را می‌توان نحوه توزیع اعتبار هر یک از استان‌ها دانست. زیرا اعتبارات توزیعی استان‌ها به جدول شماره (۱۰) ماده‌واحد محدود نمی‌شود؛ به‌عبارت دیگر با فرض اینکه همه مصارف در یک مکان به‌وقوع می‌پیوندند که در محدوده یکی از استان‌ها واقع شده، پس همه مصارف می‌توانند تقسیم‌بندی استانی داشته باشد؛ لکن برخی مصارف که ماهیت ملی پیدا می‌کند باید از بقیه اعتبارات مجزا باشد. نحوه تمایز مصارف برخی دستگاه‌های اجرایی دارای ماهیت ملی را می‌توان این‌گونه برشمرد:

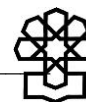
- دستگاه‌های اجرایی و فعالیت‌های مرتبط با آنها که حکم سیاست‌گذاری یا نظارت عالی را برای کشور دارند و شمول اثر این فعالیت‌ها مربوط به حوزه‌های فعالیت خارجی یا عمومی کل کشور است (مانند مرکز سه قوه و برخی

۱. برای مطالعه بیشتر مراجعه شود به پیوست شماره ۱.

وزارتخانه‌ها یا نهادها)،

- دستگاه اجرایی و فعالیت‌های مرتبط با آن، حکم راهبری اجرایی یا سیاستگذاری بخشی را داراست و به‌عنوان دستگاه اصلی وظیفه هماهنگی دستگاه‌های استانی تابعه را دارد (مانند بخش ملی وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها)،
 - ارگان‌های نظامی (و نه انتظامی) و امنیتی،
 - دستگاه‌هایی که فقط یک مجموعه مرکزی و ملی دارند و تفکیک عملیات استانی آنها نیازمند پایگاه داده خاص و طبقه‌بندی شده است که در وضعیت کنونی این تمایز امکان‌پذیر نیست (مانند اعتبارات مربوط به برخی صندوق‌های بیمه)، در یک نتیجه کلی می‌توان ادعا کرد که اعتبارات مندرج در قانون بودجه سالیانه بجز در چهار مورد فوق‌الذکر، حتی اگر قابل تفویض به استان‌ها نباشد، می‌تواند قابل تقسیم به استان‌ها باشد. همچنین می‌توان گفت ارائه یک بررسی کامل در این زمینه به‌دلیل کمبود اطلاعات، عدم دسترسی آسان به اطلاعات موجود و طبقه‌بندی شدن برخی اطلاعات، امکان‌پذیر نیست. اما می‌توان بررسی داده‌های مندرج در قوانین بودجه را به‌عنوان گام نخست تلقی کرد.^۱ اصول مهم و حائز اهمیت در تفکیک استانی طرح‌ها در پنج دسته زیر قابل دسته‌بندی است:^۲
 - برخی طرح‌ها با اعتبار ملی مربوط به دستگاه‌های ملی و در راستای وظایف حاکمیتی دستگاه‌ها اجرایی می‌شوند که مشخصه تفکیک استانی ندارند.
 - برخی دیگر از طرح‌های با اعتبار ملی میان تمامی استان‌ها (یا بسیاری از استان‌ها) مشترک‌اند و در سطح طرح، که در قانون ذکر می‌شود، امکان تفکیک ندارند و به احتمال زیاد در سطح پروژه قابلیت تفکیک دارند که به‌دلیل عدم دسترسی به این سطح از اطلاعات، در این مطالعه امکان محاسبه اعتبار آن وجود ندارد.^۳
 - دسته سوم شامل طرح‌هایی با اعتبار ملی است که بین چند استان مشخص تعریف شده‌اند. این طرح‌ها هرچند قابلیت تشخیص استان‌های برخوردار از آن طرح‌ها را دارند، اما به‌دلیل مشخص نبودن سهم هر استان از اعتبارات آن طرح، امکان محاسبه سهم اعتباری هر استان وجود ندارد.
 - طرح‌هایی با اعتبار ملی که براساس نام طرح قابلیت تفکیک استانی را دارا بوده و مکان اجرای طرح کاملاً مشهود و ویژه یک استان است. این طرح‌ها در سال‌های بررسی شده، همواره بیش از نیمی از طرح‌های ملی مندرج در پیوست یک را شامل شده‌اند.
 - طرح‌هایی با اعتبار ملی که مبادله موافقتنامه آن در استان انجام می‌شود و با عنوان طرح‌های استانی ویژه قلمداد می‌شود. این طرح‌ها به‌طور کامل قابلیت تفکیک استانی دارند. تا پیش از سال ۱۳۹۷، این‌گونه طرح‌ها در قالب یک جدول مستقل در پیوست شماره (۱) قانون بودجه درج می‌شد، اما پس از این سال، جدول مذکور حذف شد و طرح‌های استانی ویژه به‌صورت ستاره‌دار به همراه سایر طرح‌ها در پیوست شماره (۱) قانون بودجه درج می‌شود.^۴
- از آنجا که بررسی اعتبارات هزینه‌ای، مؤکداً فارغ از نگاه صرف به جدول شماره (۱۰) ماده‌واحد قوانین بودجه از

۱. هرچند در این راه نیز، عدم دسترسی به داده‌های دارای فرمت قابل ویرایش، مشکل اصلی محسوب شده، تحلیل را زمانبر کرده است و در برخی موارد باعث بروز خطاهایی می‌شود.
 ۲. اعتبارات استانی جدول (۱۰) ماده‌واحد قوانین بودجه را نیز می‌توان به این ۵ دسته افزود. اما از آنجا که نحوه توزیع این اعتبارات و پروژه‌های آن مشخص نیست؛ این موضوع محل بحث نخواهد بود.
 ۳. در پیوست شماره (۱) بودجه به این ردیف‌ها؛ ردیف‌های گلوبال اطلاق می‌شود.
 ۴. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، این طرح‌ها در پیوستی جداگانه با عنوان اطلاعات تکمیلی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ گنجانده شده است.

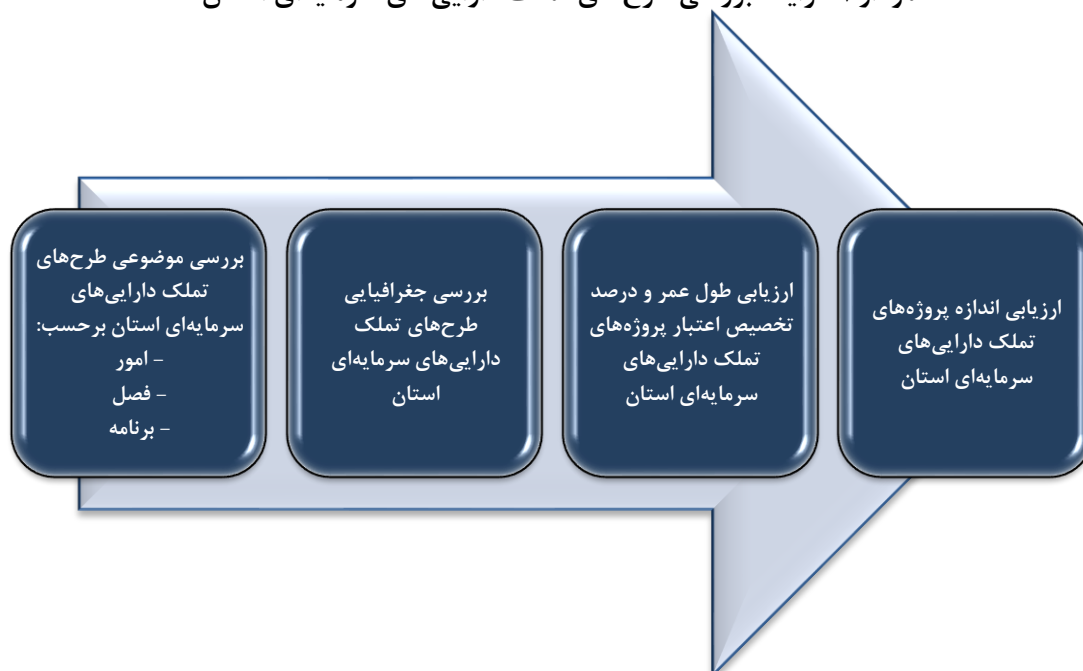

نظر ماهوی و شکلی قابلیت تفکیک استانی ندارد^۱ بنابراین گزارش حاضر مبتنی بر داده‌های پایگاه اطلاعاتی «سامانه نظارت ۴»^۲ سازمان برنامه و بودجه، اعتبارات عمرانی تخصیص یافته به استان‌ها از محل اعتبارات بودجه‌ای و غیربودجه‌ای را بررسی کرده است.

۳-۱. روش مطالعه

گزارش حاضر با روش تحلیلی- توصیفی انجام شده است. به عبارت دیگر تلاش شده وضعیت موجود پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان بررسی و به توصیف منظم و نظام‌مند وضعیت فعلی پرداخته شود. به این منظور طبقه‌بندی و توصیف طرح‌ها و پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در هر استان به شرح زیر انجام شده است:

نمودار ۱. فرایند بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان

مأخذ: مطالعات تحقیق.

درخصوص ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز از طبقه‌بندی زیر بهره گرفته شده است:

۱. به منظور بررسی این موارد باید اطلاعات لازم از سازمان برنامه و بودجه کشور استعلام و مطالبه شود که به دلیل ماهیت اطلاعات و گزارش، امری ناشدنی جلوه می‌کند.
۲. سامانه مذکور، تمامی پروژه‌های عمرانی استان‌ها که برای آنها موافقتنامه مبادله شده است را براساس همه اعتبارات تخصیص یافته اعم از بودجه‌ای و غیربودجه‌ای ارائه می‌کند.

نمودار ۲. طبقه‌بندی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز

مأخذ: همان.

براساس طبقه‌بندی فوق، ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز به شکل زیر ارائه شده است:

جدول ۱. ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (تعداد پروژه)

بین ۵ تا ۱۰ سال	کمتر از ۵ سال	عمر پروژه
		درصد تخصیص اعتبار
		کمتر از ۲۰ درصد
		بین ۲۰ تا ۴۰ درصد
		بین ۴۰ تا ۶۰ درصد
		بین ۶۰ تا ۸۰ درصد
		۸۰ درصد و بیشتر

مأخذ: مطالعات تحقیق.

نحوه برخورد با هریک از مناطق ماتریس عمر - تخصیص فوق در جدول زیر تبیین شده است:

جدول ۲. اولویت‌بندی پروژه‌های موجود در ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز و ارائه پیشنهادهایی برای مواجهه با پروژه‌های موجود در هر اولویت

اولویت	گروه	پیشنهاد نحوه برخورد	توضیحات
۱	طول عمر نسبتاً زیاد (بیش از ۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۲۰ درصد)	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر اتمام یا اصلاح پروژه 	چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.
۲	تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	<ul style="list-style-type: none"> تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه 	از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند و به اتمام رسیدن آنها در افق کوتاه‌مدت محتمل است.
۳	طول عمر نسبتاً زیاد (بیش از ۵ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۲۰ تا ۸۰ درصد)	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر اتمام یا اصلاح پروژه 	شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند.
۴	طول عمر کم (کمتر از ۵ سال) و تخصیص اعتبار کم یا متوسط (کمتر از ۸۰ درصد)	<ul style="list-style-type: none"> نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی 	هنوز انحراف جدی در خصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.

مأخذ: همان.

همچنین ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان برحسب اعتبار پروژه صورت پذیرفته است. لازم به ذکر است با توجه به نتایج جلسات هم‌اندیشی با کارشناسان سازمان برنامه و بودجه و خبرگان حوزه مورد بررسی، در حال حاضر طبقه‌بندی مشخصی برای ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وجود ندارد و تعاریف به کار رفته در این گزارش در خصوص طول عمر، صرفاً تعاریف عملیاتی ناظر به این گزارش است. بر این اساس دسته‌بندی مذکور عبارت است از:

- پروژه‌های بسیار کوچک: کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار،
- پروژه‌های کوچک: بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار،
- پروژه‌های متوسط: بین ۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار،
- پروژه‌های بزرگ: بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان اعتبار،
- پروژه‌های بسیار بزرگ: بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار.

درنهایت، به‌منظور ارائه تحلیل‌های تکمیلی، ماتریس اولویت- اندازه استان البرز به شکل زیر تهیه شده است:

جدول ۳. ماتریس اندازه- اولویت برحسب تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز

اندازه پروژه	اولویت پروژه				
	اولویت ۱	اولویت ۲	اولویت ۳	اولویت ۴	جمع
بسیار کوچک					
کوچک					
متوسط					
بزرگ					
بسیار بزرگ					
جمع					

مأخذ: همان.

۱-۴. محدودیت‌های مطالعه

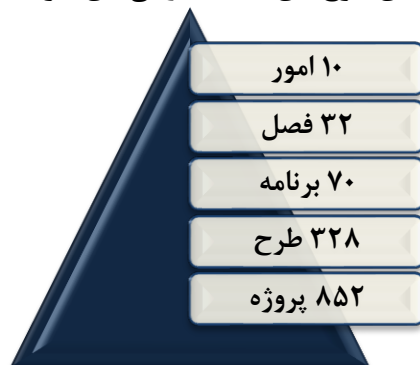
- گزارش حاضر مشابه بسیاری از پژوهش‌های مبتنی بر آمار و داده، مشمول سطحی از محدودیت‌های اجتناب‌ناپذیر بوده است. در ادامه به مهم‌ترین محدودیت‌ها اشاره شده است:
- این گزارش بر اساس مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸ انجام شده است. از این رو، پروژه‌هایی که تا پیش از سال ۱۳۹۸ خاتمه یافته‌اند اساساً جایی در تحلیل حاضر ندارند.
 - به دلیل کمبود اطلاعات و عدم دسترسی آسان به همه اطلاعات موجود، امکان ارائه یک بررسی صد درصدی و کامل وجود ندارد.
 - برخی مصارف بودجه‌ای به دلیل ماهیت ملی آنها امکان تخصیص به استان‌ها را ندارند.
 - قرار داشتن بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر و ویژگی سالیانه بودن آنها، قضاوت در مورد تکرار پروژه‌های مذکور در بودجه‌های سنواتی را دشوار می‌کند.
 - با توجه به اینکه مفهوم طرح در بُعد ملی و استانی باهم تفاوت‌هایی دارند و طرح در سطح ملی، مستقل و در سطح استان متأثر از چند پروژه است، امکان دارد طولانی شدن طول عمر یک پروژه از یک طرح منجر به طولانی شدن عمر طرح شود. در حالی که سایر پروژه‌های طرح مورد نظر ممکن است مدت‌ها قبل خاتمه یافته باشند.
 - برخی از پروژه‌های جاری در استان‌ها محصول تصمیم‌گیری و سیاستگذاری‌های مسئولان استانی نبوده و به انحاء مختلف و از محل منابع غیراستانی آغاز شده‌اند؛ از این رو، نمی‌توان طولانی شدن آنها را به عملکرد استان نسبت داد.
 - در خصوص توزیع جغرافیایی پروژه‌ها در سطح استان‌ها باید به این نکته دقت شود که در برخی موارد، مکان استراتژیک برای بارگذاری پروژه‌ها مرکز استان بوده و عملاً بخشی از عدم توازن در توزیع پروژه‌های عمرانی در سطح استان اجتناب‌ناپذیر است.
 - از سال ۱۳۹۲ گزارش پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی ارائه نشده است و این موضوع می‌تواند تحلیل‌ها و پیشنهادها را ارائه شده در خصوص مواجهه با پروژه‌های مذکور را تا حدی دچار کاستی کند.

۲. طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز در سال ۱۳۹۸

با توجه به بررسی‌های صورت گرفته، در سال ۱۳۹۸ در استان البرز، ۸۵۲ پروژه فعال در قالب ۳۲۸ طرح عمرانی وجود داشته است که با توجه به تأسیس استان البرز در سال ۱۳۸۹، قدیمی‌ترین پروژه‌ها از سال ۱۳۹۰ آغاز شده‌اند. شایان ذکر است، طرح‌های عمرانی استان البرز در قالب ۱۰ امور، ۳۲ فصل و ۷۰ برنامه مختلف طبقه‌بندی شده‌اند:

۱. لازم به توضیح است در زمان تدوین گزارش حاضر بهنگام‌ترین سالی که امکان دسترسی به اطلاعات تفصیلی اعتبارات طرح‌های عمرانی استانی به همراه گزارش تفریح بودجه در آن وجود داشته، مربوط به سال ۱۳۹۸ بوده است.

نمودار ۳. طبقه‌بندی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

همچنین در نمودار زیر، خلاصه‌ای از وضعیت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز گزارش شده است:

نمودار ۴. خلاصه وضعیت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز

مأخذ: همان.

۱-۲. بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز

به‌منظور بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان، طرح‌های یاد شده براساس «امور»، «فصول» و «برنامه‌های مختلف»، مذاقه و کندوکاو شده است:

۱-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز برحسب امور

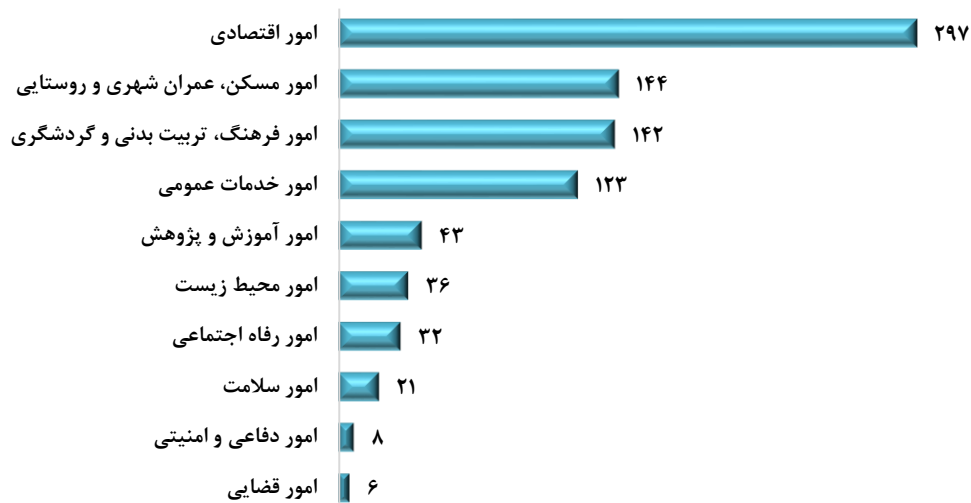
همان‌گونه که مورد اشاره قرار گرفت، طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز در مجموع در قالب ۱۰ امور مختلف تعریف شده‌اند که این امور عبارتند از:

- امور مسکن، عمران شهری و روستایی،

- امور اقتصادی،
- امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری،
- امور خدمات عمومی،
- امور آموزش و پژوهش،
- امور رفاه اجتماعی،
- امور سلامت،
- امور محیط زیست،
- امور قضایی،
- امور دفاعی و امنیتی.

با توجه به بررسی‌های صورت گرفته «امور مسکن، عمران شهری و روستایی»، «امور اقتصادی» و «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» از جمله مهم‌ترین امور در برنامه‌های عمرانی استان البرز محسوب می‌شوند. همان‌گونه که در نمودار زیر مشخص است، از ۸۵۲ پروژه عمرانی استان البرز، ۲۹۷ پروژه در قالب «امور اقتصادی»، ۱۴۴ پروژه در قالب «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» و ۱۴۲ پروژه در قالب «امور فرهنگ، عمران شهری و روستایی» و ۱۴۲ پروژه در قالب «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» تعریف شده است که در مجموع ۶۸/۴ درصد از کل پروژه‌های استان را شامل می‌شوند:

نمودار ۵. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب امور مختلف در استان البرز

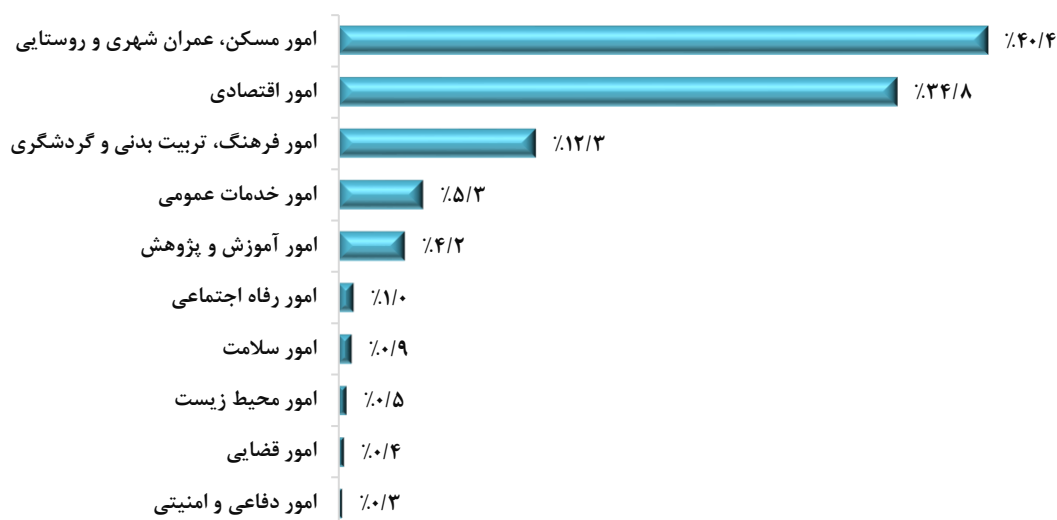

مأخذ: همان.

در نمودار زیر، سهم امور مختلف از کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های عمرانی استان البرز نشان داده شده است. در این زمینه مشاهده می‌شود «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» و «امور اقتصادی» با اختلافی قابل توجه نسبت به سایر امور، بیشترین سهم از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان را به خود اختصاص داده‌اند:

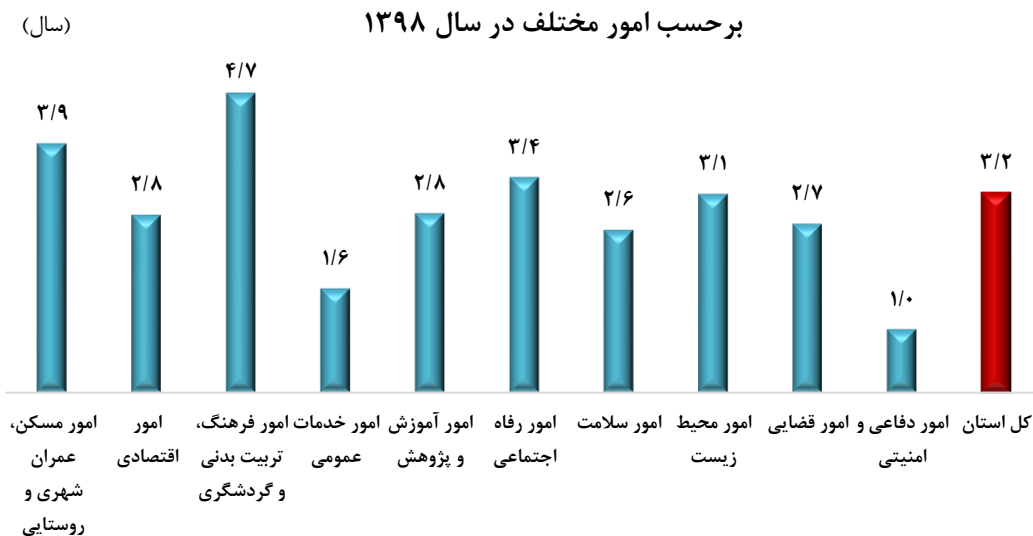
نمودار ۶. سهم امور مختلف از اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان البرز

مأخذ: همان.

در نمودار زیر نیز، عمر متوسط^۱ پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از امور مختلف در استان البرز، در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

نمودار ۷. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز
برحسب امور مختلف در سال ۱۳۹۸

مأخذ: همان.

با توجه به اطلاعات ارائه شده در نمودار فوق، متوسط طول عمر کل پروژه‌های عمرانی استان در سال ۱۳۹۸ معادل ۳/۲ سال است. همچنین «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» بیشترین میزان متوسط عمر پروژه‌ها را دارند.

در جدول زیر، خلاصه‌ای از وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان البرز برحسب امور مختلف ارائه شده است:

۱. عمر متوسط پروژه‌های عمرانی در استان از طریق میانگین حسابی محاسبه شده است.

جدول ۴. خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان البرز بر حسب امور (میلیون ریال/ درصد)

عنوان امور	عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار
امور خدمات عمومی	۲۵۵.۸۳۹	۳۵۱.۳۵۲	۱۹۵.۳۵۲	۴۵۱.۱۹۱	۱.۴۵۱.۸۳۴	۲.۰۵۹.۰۲۵	۲۱/۹
امور دفاعی و امنیتی	۰	۳۹.۷۰۰	۲۲.۰۷۳	۲۲.۰۷۳	۲۰۷.۳۲۰	۲۴۷.۰۲۰	۸/۹
امور قضایی	۱۹.۵۳۰	۲۲.۷۰۰	۱۲.۶۲۱	۳۲.۱۵۱	۲۴.۹۱۳	۶۷.۱۴۳	۴۷/۹
امور اقتصادی	۱.۶۱۴.۷۵۸	۲.۴۱۸.۴۹۸	۱.۳۴۴.۶۸۵	۲.۹۵۹.۴۴۲	۸.۰۵۶.۳۹۹	۱۲.۰۸۹.۶۵۵	۲۴/۵
امور محیط زیست	۳۱.۷۸۱	۲۳.۴۶۳	۱۳.۰۴۵	۴۴.۸۲۷	۴۷.۸۴۱	۱۰۳.۰۸۵	۴۳/۵
امور مسکن، عمران شهری و روستایی	۲.۵۶۹.۴۹۳	۱.۵۶۳.۵۴۱	۸۶۹.۳۲۹	۳.۴۳۸.۸۲۲	۷.۰۴۶.۹۵۱	۱۱.۱۷۹.۹۸۵	۳۰/۸
امور سلامت	۳۶.۸۵۶	۶۳.۹۰۰	۳۵.۵۲۸	۷۲.۳۸۴	۱۳۰.۹۴۳	۲۳۱.۶۹۹	۳۱/۲
امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری	۵۷۸.۰۰۰	۸۴۴.۲۸۳	۴۶۹.۴۲۱	۱.۰۴۷.۴۲۲	۹۵۷.۲۵۷	۲.۳۷۹.۵۴۰	۴۴/۰
امور آموزش و پژوهش	۱۱۱.۳۳۶	۴۳۶.۸۹۳	۲۴۲.۹۱۳	۳۵۴.۲۴۹	۲۹۷.۴۱۹	۸۴۵.۶۴۸	۴۱/۹
امور رفاه اجتماعی	۵۶.۳۲۵	۴۶.۶۰۰	۲۵.۹۱۰	۸۲.۲۳۴	۱۶۰.۳۸۳	۲۶۳.۳۰۸	۳۱/۲
کل استان	۵.۲۷۳.۹۱۹	۵.۸۱۰.۹۳۰	۳.۲۳۰.۸۷۷	۸.۵۰۴.۷۹۶	۱۸.۳۸۱.۲۶۰	۲۹.۴۶۶.۱۰۹	۲۸/۹

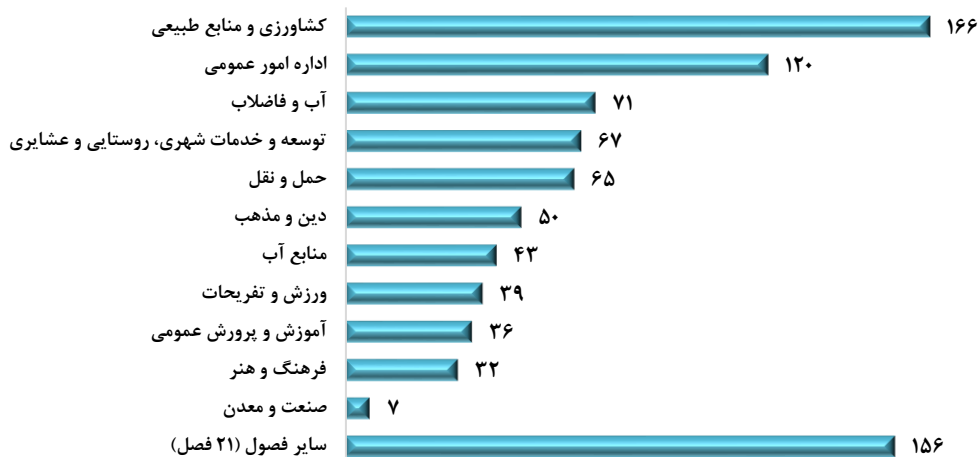
مأخذ: همان.

* براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سال یاد شده براساس این ضریب برآورد شده است.

۲-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز بر حسب فصل

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز در قالب ۳۲ فصل مختلف تعریف شده‌اند. در این زمینه، فصل‌های «کشاورزی و منابع طبیعی» و «اداره امور عمومی» به ترتیب با ۱۶۶ و ۱۲۰ پروژه، بیشترین پروژه‌های عمرانی استان را به خود اختصاص داده‌اند و مجموعاً ۳۳/۶ درصد از ۸۵۲ پروژه استان را دربرگرفته‌اند. شایان ذکر است، ۲۱ فصل که سهم هر یک از آنها از کل اعتبارات تخصیص یافته استان کمتر از ۱ درصد بوده است، در قالب طبقه «سایر فصول» تجمیع شده‌اند. این ۲۱ فصل، مجموعاً ۱۵۶ پروژه معادل ۱۸/۳ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان را شامل می‌شوند:

نمودار ۸. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بر حسب فصول مختلف در استان البرز

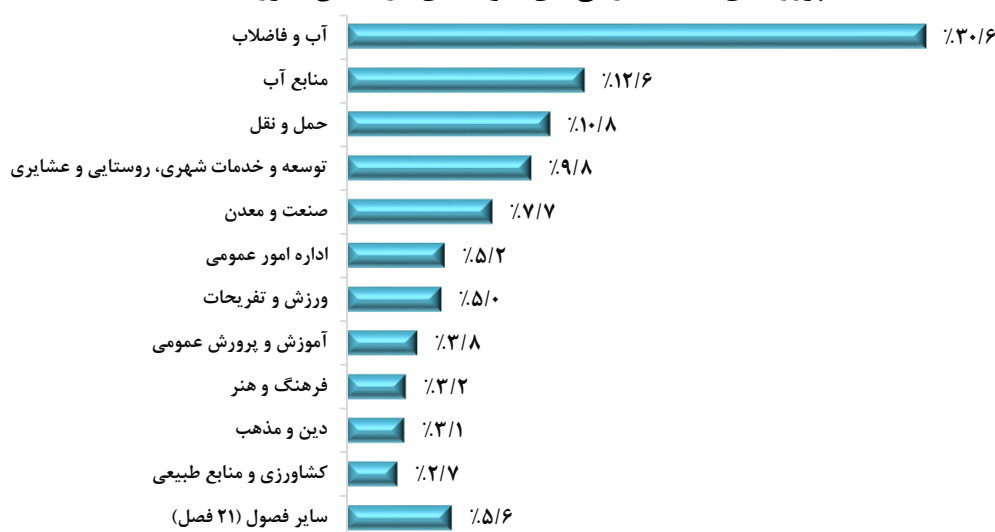
مأخذ: همان.

در نمودار زیر، سهم فصول مختلف از کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های عمرانی استان البرز نشان داده شده است. در این زمینه مشاهده می‌شود ۲ فصل «آب و فاضلاب» و «منابع آب» که به ترتیب شامل ۷۱ و ۴۳ پروژه (مجموعاً ۱۳/۴ درصد کل پروژه‌ها) می‌شوند، در مجموع ۴۳/۲ درصد از کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین ۹ فصل مهم دیگر که دربرگیرنده ۶۸/۳ درصد از پروژه‌های عمرانی استان هستند، ۵۱/۲ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان سهم داشته‌اند و سهم «سایر فصول (۲۱ فصل)» تنها ۵/۶ درصد بوده است:

نمودار ۹. سهم فصول مختلف از اعتبارات تخصیص یافته

به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان البرز

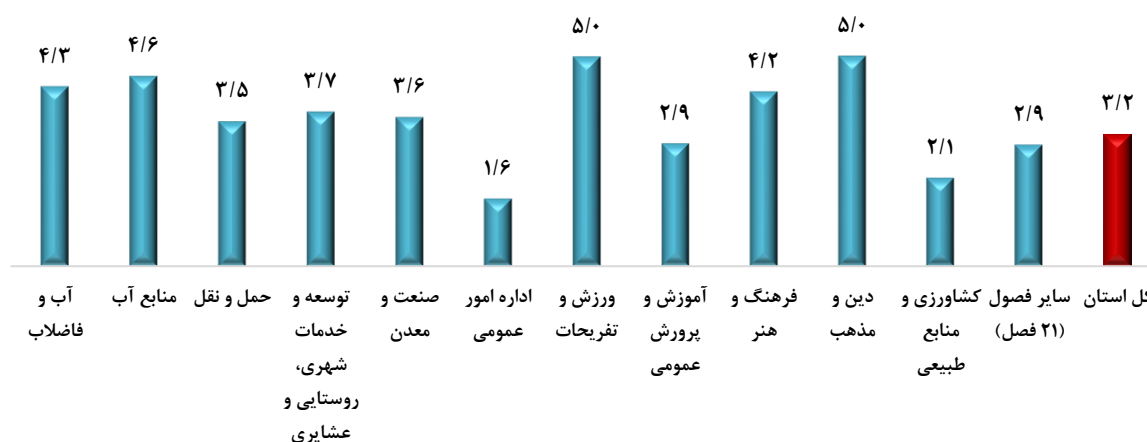

مأخذ: همان.

در نمودار زیر نیز، عمر متوسط پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از فصول مختلف در استان البرز در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

نمودار ۱۰. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز

برحسب فصول مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)

مأخذ: همان.

با توجه به اطلاعات ارائه شده در نمودار فوق، متوسط طول عمر کل پروژه‌های عمرانی استان در سال ۱۳۹۸ معادل ۳/۲ سال است. در فصول «آب و فاضلاب» و «منابع آب» که بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص یافته استان را به خود اختصاص داده‌اند، میانگین طول عمر پروژه‌ها به ترتیب ۴/۳ و ۴/۶ سال است. همچنین بیشترین میزان متوسط عمر پروژه‌ها، مربوط به فصل‌های «ورزش و تفریحات» و «دین و مذهب» است که میانگین طول عمر پروژه‌های عمرانی هر کدام از آنها در سال ۱۳۹۸ به ۵ سال رسیده است.

در جدول زیر، خلاصه‌ای از وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان البرز برحسب فصول مختلف ارائه شده است:

جدول ۵. خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان البرز برحسب فصل (میلیون ریال/ درصد)

عنوان فصل	عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار
فصل آب و فاضلاب	۲۰۵۷۰۷۷۵	۹۸۴۰۷۵۱	۵۴۷۰۵۲۲	۲۶۰۵۰۲۹۷	۶۰۴۹۰۰۱۱۱	۹۰۵۳۲۰۶۳۷	۲۷/۳
فصل منابع آب	۸۱۴۰۵۰۶	۴۵۹۰۹۳۸	۲۵۵۰۷۲۶	۱۰۷۰۰۲۳۲	۲۰۵۱۰۷۰۹	۳۰۷۸۵۰۱۵۳	۲۸/۳
فصل حمل و نقل	۵۴۸۰۹۴۴	۶۵۹۰۷۷۰	۳۶۶۰۸۳۲	۹۱۵۰۷۷۶	۱۰۳۴۱۰۴۷۷	۲۰۵۵۰۰۱۹۱	۳۵/۹
فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری	۵۱۱۰۲۷۴	۵۷۵۰۱۹۰	۳۱۹۰۸۰۶	۸۳۱۰۰۸۰	۵۴۴۰۳۹۰	۱۰۶۳۰۰۸۵۴	۵۱/۰
فصل صنعت و معدن	۱۰۹۰۴۲۲	۹۸۳۰۶۵۰	۵۴۶۰۹۰۹	۶۵۶۰۳۳۱	۲۰۸۷۳۰۶۰۰	۳۰۹۶۶۰۶۷۲	۱۶/۵
فصل اداره امور عمومی	۲۵۱۰۶۹۷	۳۴۳۰۸۵۲	۱۹۱۰۱۸۲	۴۴۲۰۸۷۹	۱۰۴۴۷۰۲۳۴	۲۰۴۲۰۷۸۳	۲۱/۷
فصل ورزش و تفریحات	۱۸۴۰۸۷۷	۴۳۷۰۲۱۷	۲۴۳۰۰۹۳	۴۲۷۰۹۷۰	۲۵۰۰۷۸۰	۸۷۲۰۸۷۴	۴۹/۰
فصل آموزش و پرورش عمومی	۹۳۰۲۱۲	۴۰۶۰۶۱۳	۲۲۶۰۰۷۷	۳۱۹۰۲۸۹	۲۴۹۰۸۱۰	۷۴۹۰۶۳۵	۴۲/۶
فصل فرهنگ و هنر	۱۴۸۰۳۱۰	۲۱۶۰۵۴۱	۱۲۰۰۳۹۷	۲۶۸۰۷۰۷	۳۷۷۰۴۹۹	۷۴۲۰۳۵۰	۳۶/۲
فصل دین و مذهب	۱۹۶۰۱۶۸	۱۱۷۰۴۷۵	۶۵۰۳۱۶	۲۶۱۰۴۸۴	۲۴۱۰۸۵۸	۵۵۵۰۵۰۱	۴۷/۱
فصل کشاورزی و منابع طبیعی	۱۰۵۰۴۶۲	۲۲۶۰۲۰۰	۱۲۵۰۷۶۷	۲۳۱۰۲۲۹	۱۰۲۱۹۰۳۰۸	۱۰۵۵۰۰۹۷۰	۱۴/۹
فصل بازرگانی	۲۹۰۹۵۰	۵۶۰۴۴۰	۳۱۰۳۸۱	۶۱۰۳۳۱	۶۵۰۰۰۰	۱۵۱۰۳۹۰	۴۰/۵
فصل حمایتی	۳۴۰۱۴۱	۲۹۰۸۰۰	۱۶۰۵۶۹	۵۰۰۷۱۰	۱۳۶۰۵۰۳	۲۰۰۰۴۴۴	۲۵/۳
فصل بهداشت	۲۲۰۶۵۷	۴۹۰۹۰۰	۲۷۰۷۴۴	۵۰۰۴۰۱	۱۰۸۰۳۳۹	۱۸۰۰۸۹۶	۲۷/۹
فصل میراث فرهنگی	۲۳۰۴۰۷	۱۹۰۲۰۰	۱۰۰۶۷۵	۳۴۰۰۸۲	۳۴۰۰۰۰	۷۶۰۶۰۷	۴۴/۵
فصل اداره امور قضایی	۱۹۰۵۳۰	۲۲۰۷۰۰	۱۲۰۶۲۱	۳۲۰۱۵۱	۲۴۰۹۱۳	۶۷۰۱۴۳	۴۷/۹
فصل گردشگری	۱۸۰۰۹۵	۱۳۰۶۰۰	۷۰۵۶۲	۲۵۰۶۵۷	۸۰۰۰۰	۳۹۰۶۹۵	۶۴/۶
فصل انرژی	۶۰۴۷۴	۳۲۰۵۰۰	۱۸۰۰۷۰	۲۴۰۵۴۴	۴۶۰۳۰۵	۸۵۰۲۷۹	۲۸/۸
فصل امداد و نجات	۱۶۰۰۳۴	۱۳۰۸۰۰	۷۰۶۷۳	۲۳۰۷۰۷	۱۶۰۹۵۰	۴۶۰۷۸۴	۵۰/۷
فصل درمان	۱۴۰۱۹۹	۱۴۰۰۰۰	۷۰۷۸۴	۲۱۰۹۸۳	۲۲۰۶۰۴	۵۰۰۸۰۳	۴۳/۳
فصل حفاظت از گونه‌های زیستی	۱۳۰۹۵۷	۱۱۰۲۱۳	۶۰۲۳۴	۲۰۰۱۹۱	۱۹۰۴۶۴	۴۴۰۶۳۴	۴۵/۲
فصل کاهش آلودگی	۱۴۰۴۶۴	۱۰۰۳۰۰	۵۰۷۲۷	۲۰۰۱۹۰	۲۳۰۸۲۴	۴۸۰۵۸۸	۴۱/۶
فصل پژوهش‌های توسعه‌ای	۱۴۰۸۷۵	۸۰۴۸۰	۴۰۷۱۵	۱۹۰۵۹۰	۰	۲۳۰۳۵۵	۸۳/۹
فصل حفظ نظم و امنیت عمومی	۰	۳۰۰۰۰۰	۱۶۰۶۸۰	۱۶۰۶۸۰	۱۸۷۰۹۲۰	۲۱۷۰۹۲۰	۷/۷
فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی	۳۰۲۴۹	۲۱۰۸۰۰	۱۲۰۱۲۱	۱۵۰۳۷۰	۴۷۰۶۰۹	۷۲۰۶۵۸	۲۱/۲
فصل رسانه	۲۰۶۵۰	۲۲۰۸۰۰	۱۲۰۶۷۷	۱۵۰۳۲۷	۳۷۰۰۶۰	۶۲۰۵۱۰	۲۴/۵
فصل صنایع دستی	۴۰۴۹۳	۱۷۰۴۵۰	۹۰۷۰۲	۱۴۰۱۹۵	۸۰۰۶۰	۳۰۰۰۰۳	۴۷/۳
فصل تحقیق و توسعه در امور خدمات	۴۰۱۴۲	۷۰۵۰۰	۴۰۱۷۰	۸۰۳۱۲	۴۰۶۰۰	۱۶۰۲۴۲	۵۱/۲

عنوان فصل	عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار
عمومی							
فصل توانبخشی	۶.۱۵۰	۳.۰۰۰	۱.۶۶۸	۷.۸۱۸	۶.۹۳۰	۱۶.۰۸۰	۴۸/۶
فصل دفاع	۰	۹.۷۰۰	۵.۳۹۳	۵.۳۹۳	۱۹.۴۰۰	۲۹.۱۰۰	۱۸/۵
فصل مدیریت پسماند	۳.۳۶۱	۱.۹۵۰	۱.۰۸۴	۴.۴۴۵	۴.۵۵۳	۹.۸۶۴	۴۵/۱
فصل تحقیق و توسعه در امور مسکن، عمران شهری و روستایی	۴۴۴	۳.۶۰۰	۲.۰۰۲	۲.۴۴۶	۱۲.۴۵۰	۱۶.۴۹۴	۱۴/۸
کل استان	۵.۲۷۳.۹۱۹	۵.۸۱۰.۹۳۰	۳.۲۳۰.۸۷۷	۸.۵۰۴.۷۹۶	۱۸.۳۸۱.۲۶۰	۲۹.۴۶۶.۱۰۹	۲۸/۹

مأخذ: همان.

* براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سال یاد شده براساس این ضریب برآورد شده است.

براساس اطلاعات مندرج در جدول فوق، نسبت تخصیص اعتبار فصل «آب و فاضلاب» که به‌تنهایی حدود ۳۱ درصد کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های عمرانی استان البرز را به‌خود اختصاص داده، اندک و معادل ۲۷/۳ درصد است و هنوز بیش از ۷۰ درصد از اعتبارات مورد نیاز پروژه‌های عمرانی فصل یادشده تخصیص داده نشده است. همچنین از میان ۱۰ فصل مهم دیگر استان، وضعیت تخصیص اعتبار ۶ فصل شامل «کشاورزی و منابع طبیعی»، «صنعت و معدن»، «اداره امور عمومی»، «منابع آب»، «حمل‌ونقل» و «فرهنگ و هنر» تقریباً مشابه فصل «آب و فاضلاب» بوده و درصد تخصیص اعتبار آنها بین ۱۵ تا ۳۶ درصد متغیر است. از سوی دیگر، ۴ فصل «آموزش و پرورش عمومی»، «دین و مذهب»، «ورزش و تفریحات» و «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری» از وضعیت نسبتاً مساعدتری برخوردارند و بین ۴۲ تا ۵۱ درصد از اعتبارات مورد نیاز آنها تخصیص داده شده است.

شایان ذکر است، دو فصل «پژوهش‌های توسعه‌ای» و «گردشگری» به‌ترتیب با نسبت تخصیص اعتبار ۸۳/۹ و ۶۴/۶ درصد تنها فصول عمرانی استان هستند که نسبت تخصیص اعتبار آنها به بیش از ۶۰ درصد رسیده است. اما فصل‌های یادشده در استان البرز، فصول چندان بااهمیتی محسوب نمی‌شوند و ضمن طبقه‌بندی در قالب گروه «سایر فصول»، در مجموع ۵ پروژه از ۸۵۲ پروژه عمرانی استان را به‌خود اختصاص داده‌اند.

۳-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز برحسب برنامه

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز در قالب ۷۰ برنامه مختلف تعریف شده‌اند. در این میان، ۱۰ برنامه دربرگیرنده ۳۵۰ پروژه عمرانی استان هستند و در مجموع ۷۷/۴ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان را به‌خود اختصاص داده‌اند. به‌این ترتیب، ۶۰ برنامه دیگر استان، ضمن شامل شدن ۵۰۲ پروژه عمرانی، صرفاً ۲۲/۶ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان، سهم داشته‌اند. در این خصوص، تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز برحسب برنامه‌های مختلف در نمودار زیر نشان داده شده است:

نمودار ۱۱. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب برنامه‌های مختلف در استان البرز

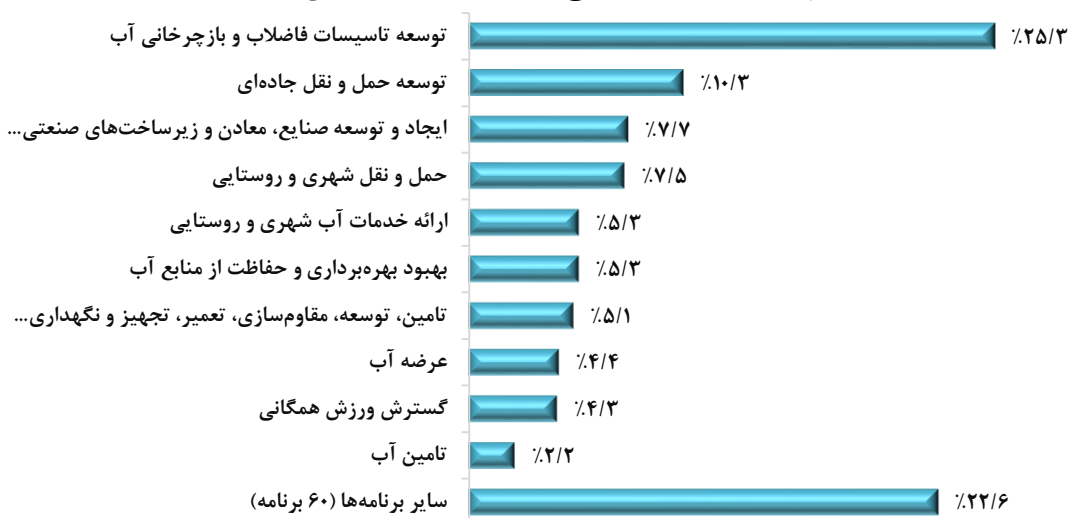
مأخذ: همان.

همان‌گونه که در نمودار فوق مشخص است در استان البرز، برنامه «تامین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات (فصل اداره امور عمومی)» با برخورداری از ۱۱۷ پروژه عمرانی استان، مهم‌ترین برنامه از منظر تعداد پروژه محسوب می‌شود.

همچنین در نمودار زیر، سهم برنامه‌های مختلف از کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های عمرانی استان البرز نشان داده شده است. در این زمینه مشاهده می‌شود، ۲۵/۳ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان صرفاً به برنامه «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب» اختصاص داده شده است. از این منظر برنامه «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای» با سهم ۱۰/۳ درصدی از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان، در رتبه دوم قرار گرفته است:

نمودار ۱۲. سهم برنامه‌های مختلف از اعتبارات تخصیص‌یافته

به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان البرز

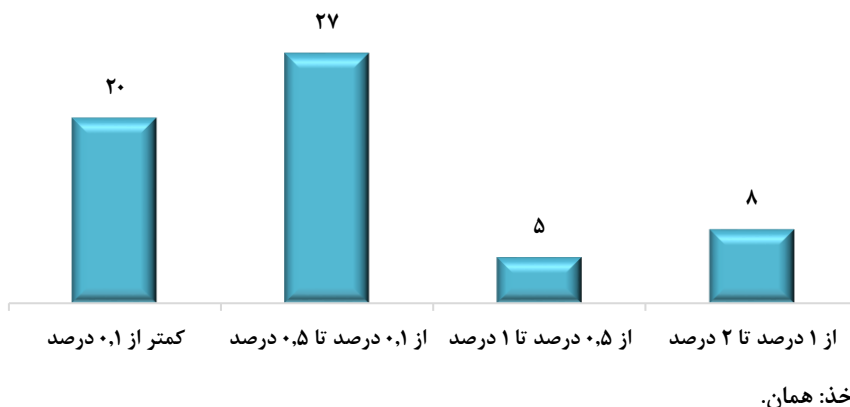

مأخذ: همان.

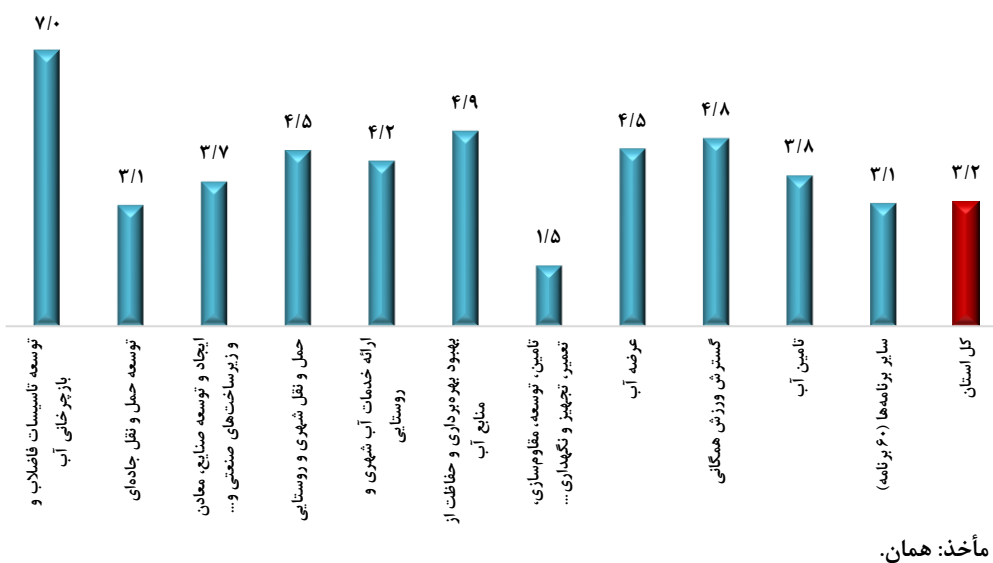
شایان ذکر است، در میان ۶۰ برنامه استان که براساس اطلاعات مندرج در نمودار فوق، مجموعاً ۲۲/۶ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان سهم داشته‌اند، سهم ۲۰ برنامه بسیار ناچیز و کمتر از ۰/۱ درصد بوده است. ۲۷ برنامه بین ۰/۱ تا ۰/۵ درصد و ۵ برنامه نیز بین ۰/۵ تا ۱ درصد سهم داشته‌اند. در نهایت، سهم ۸ برنامه از ۶۰ برنامه یاد شده بین ۱ تا ۲ درصد بوده است:

نمودار ۱۳. بررسی وضعیت سهم ۵۶ برنامه کم‌اهمیت استان البرز
از کل اعتبارات تخصیص یافته استان (تعداد برنامه)

در نمودار زیر، عمر متوسط پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از برنامه‌های مختلف در استان البرز در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

نمودار ۱۴. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز
برحسب برنامه‌های مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)

با توجه به اطلاعات ارائه شده در نمودار فوق، ملاحظه می‌شود برنامه‌های «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب»، «بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب» و «گسترش ورزش همگانی»، بیشترین متوسط طول عمر را در میان برنامه‌های عمرانی استان البرز دارند.

خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان البرز برحسب برنامه‌های مختلف، در پیوست گزارش ارائه شده است. براساس اطلاعات مندرج در جدول پیوست، نسبت تخصیص اعتبار برنامه «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب» که به‌تنهایی بیش از ۲۵ درصد از کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های عمرانی استان البرز را به خود اختصاص داده، نسبتاً پایین و معادل ۲۷/۳ درصد بوده و بنابراین بیش از ۷۰ درصد از اعتبارات مورد نیاز پروژه‌های عمرانی برنامه مذکور تخصیص داده نشده است.

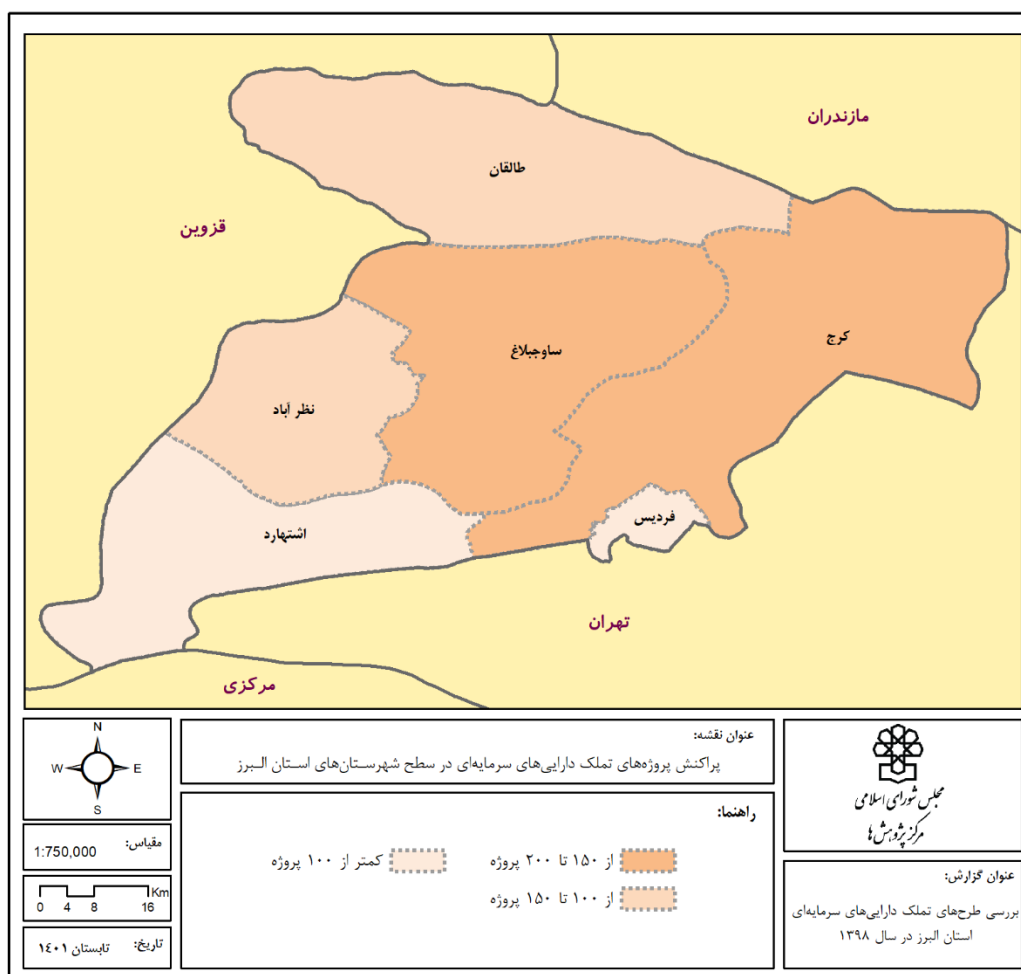
همچنین وضعیت تخصیص اعتبار ۱۰ برنامه مهم دیگر استان نیز بین ۱۶/۵ تا ۸۹ درصد متغیر بوده است و از میان آنها، فقط برنامه‌های «تأمین آب»، «حمل‌ونقل شهری و روستایی» و «گسترش ورزش همگانی» به ترتیب با ۵۰/۴ درصد، ۵۱ درصد و ۸۸/۸ درصد تخصیص اعتبار، دارای نسبت تخصیص اعتبار بالای ۵۰ درصد هستند.

۲-۲. بررسی جغرافیایی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز در سطح شهرستان‌های استان

در سال ۱۳۹۸، استان البرز ۶ شهرستان داشته است^۱ و پروژه‌های عمرانی استان در سطح این شهرستان‌ها پراکنده شده‌اند. در نقشه زیر، توزیع جغرافیایی پروژه‌های استان در سطح شهرستان‌ها نشان داده شده است:

۱. با تأسیس شهرستان چهارباغ در سال ۱۳۹۹، در حال حاضر این استان دارای ۷ شهرستان است.

نقشه ۱. پراکنش پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان البرز

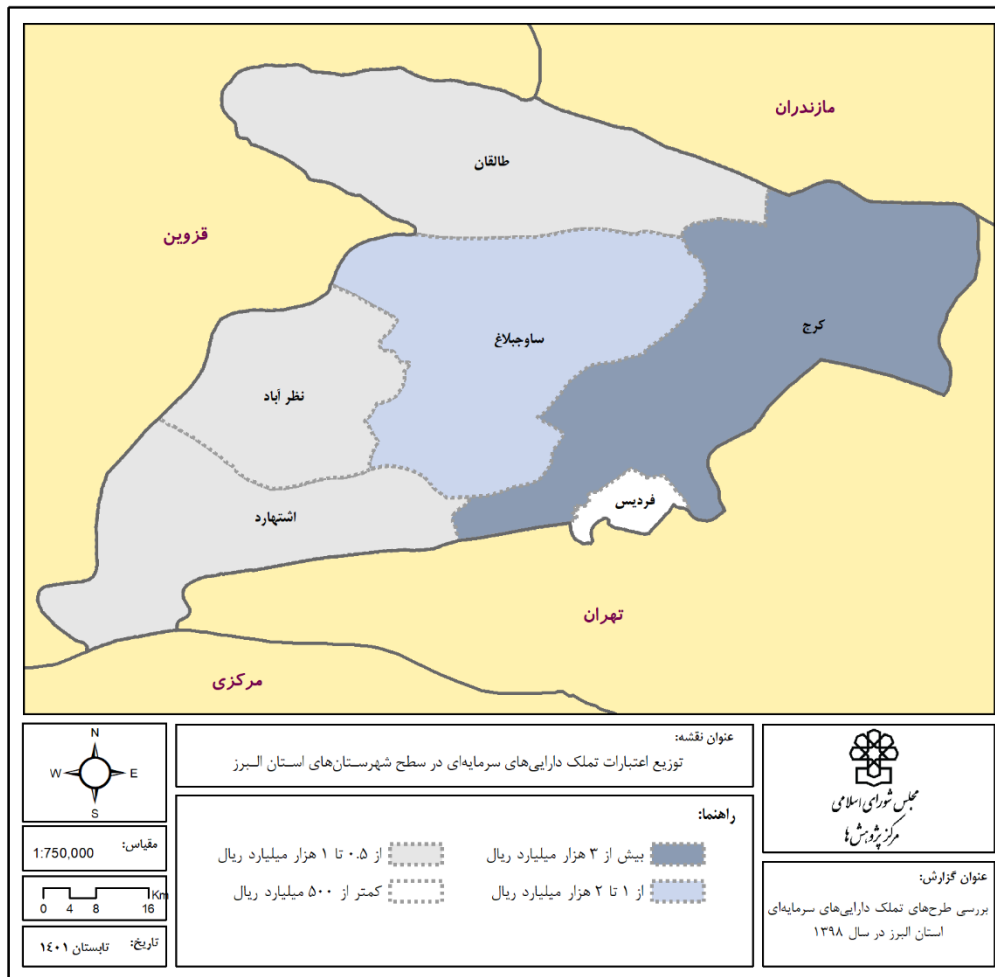

مأخذ: ترسیم شده براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

شایان ذکر است، از میان ۸۵۲ پروژه استان، ۸۳ پروژه به صورت بین‌شهرستانی هستند که به دلیل اجرای آنها در سطح بیش از یک شهرستان، تحت عنوان پروژه‌های «سطح استان» نامیده شده‌اند و در ترسیم نقشه‌های این بخش از مطالعه لحاظ نشده‌اند. به‌رحال، از منظر توزیع جغرافیایی پروژه‌ها، در استان البرز، بیشترین تعداد پروژه در شهرستان‌های «کرج» و «ساوجبلاغ» تعریف شده است.

در نقشه زیر، میزان توزیع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان نشان داده شده است. به این ترتیب ملاحظه می‌شود شهرستان «کرج» با اختلافی قابل توجه نسبت به سایر شهرستان‌های استان، بخش عمده اعتبارات تخصیص یافته استان را به خود اختصاص داده است. از این منظر، شهرستان «ساوجبلاغ» در رتبه بعدی قرار دارد:

نقشه ۲. توزیع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان البرز

مأخذ: همان.

همچنین در جدول زیر، وضعیت پروژه‌های عمرانی استان به تفکیک شهرستان‌ها گزارش شده است. بر این اساس، درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها که به‌نوعی بیانگر میزان پیشرفت فیزیکی آنها نیز می‌باشد، در سطح شهرستان‌های استان بسیار اندک و بین ۲۰ تا ۳۸ درصد است. در این خصوص، شهرستان‌های «اشتهارد» و «ساوجبلاغ» به ترتیب با ۲۰/۳ و ۲۷ درصد تخصیص اعتبار، کمترین میزان درصد تخصیص اعتبار را در میان شهرستان‌های استان داشته‌اند. از سوی دیگر، شهرستان «فردیس» صرفاً با ۳۸/۲ درصد تخصیص اعتبار، بیشترین میزان شاخص یادشده را در میان شهرستان‌های استان دارد.

جدول ۶. خلاصه وضعیت پروژه‌های عمرانی استان البرز به تفکیک شهرستان‌ها (میلیون ریال / درصد)

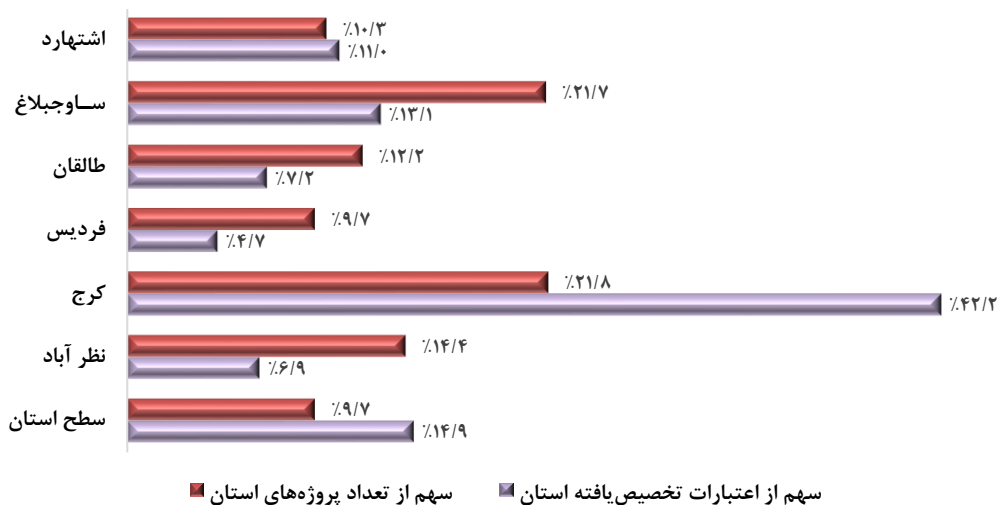
شهرستان	تعداد پروژه	مجموع اعتبارات اختصاص یافته به پروژه‌ها	برآورد اعتبار سال‌های بعد پروژه‌ها	کل اعتبار پروژه‌ها	درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها
اشتهارد	۸۸	۹۳۵.۹۶۲	۳.۱۳۷.۲۷۲	۴.۶۰۱.۷۷۶	۲۰/۳
ساوجبلاغ	۱۸۵	۱.۱۱۷.۳۰۲	۲.۶۶۴.۰۲۵	۴.۱۴۲.۲۳۱	۲۷/۰
طالقان	۱۰۴	۶۱۵.۵۵۷	۱.۱۲۶.۲۲۰	۱.۹۸۳.۲۳۸	۳۱/۰
فردیس	۸۳	۳۹۸.۳۰۷	۴۶۶.۸۶۰	۱.۰۴۲.۱۴۸	۳۸/۲
کرج	۱۸۶	۳.۵۹۰.۰۵۰	۷.۴۶۷.۰۶۰	۱۱.۶۷۵.۹۱۱	۳۰/۷
نظرآباد	۱۲۳	۵۸۴.۰۱۴	۱.۰۱۷.۰۴۷	۱.۸۳۲.۶۶۳	۳۱/۹
سطح استان (بین شهرستانی)	۸۳	۱.۲۶۳.۶۰۴	۲.۵۰۲.۷۷۶	۴.۱۸۸.۰۴۲	۳۰/۲
کل استان	۸۵۲	۸.۵۰۴.۷۹۶	۱۸.۳۸۱.۲۶۰	۲۹.۴۶۶.۱۰۹	۲۸/۹

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

به این ترتیب، متوسط درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های عمرانی شهرستان‌های استان البرز چندان قابل توجه نیست. به گونه‌ای که این نسبت در سطح کل استان معادل ۲۸/۹ درصد است. این موضوع از تخصیص ریالی پایین و احتمالاً پیشرفت نه چندان مطلوب پروژه‌های یاد شده در سطح شهرستان‌های استان حکایت دارد.

به منظور تشریح بهتر وضعیت پروژه‌های عمرانی استان البرز در سطح شهرستان‌ها، در نمودار زیر سهم هریک از شهرستان‌های استان از تعداد پروژه‌ها و اعتبارات عمرانی تخصیص یافته کل استان نشان داده شده است. به این ترتیب، ملاحظه می‌شود ۴۲/۲ درصد از کل اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان به شهرستان «کرج» تعلق یافته؛ این شهرستان ۲۱/۸ درصد از تعداد کل پروژه‌های عمرانی استان را به خود اختصاص داده است. در سوی مقابل، شهرستان‌هایی نظیر «ساوجبلاغ» و «نظرآباد» در حالی که به ترتیب ۲۱/۷ و ۱۴/۴ درصد از پروژه‌های استان را دربر گرفته‌اند، سهم نسبتاً پایین تری از اعتبارات تخصیص یافته استان را جذب کرده‌اند (به ترتیب ۱۳/۱ و ۶/۹ درصد):

نمودار ۱۵. سهم شهرستان‌های استان البرز از تعداد پروژه‌ها و اعتبارات تخصیص یافته استان

مأخذ: همان.

در جدول زیر، وضعیت درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های عمرانی شهرستان‌های استان البرز نشان داده شده است. همان‌گونه که در جدول مشخص است، از ۲۵۸ پروژه عمرانی با درصد تخصیص اعتبار کمتر از ۲۰ درصد، ۵۶ پروژه مربوط به شهرستان «ساوجبلاغ»، ۴۲ پروژه مربوط به شهرستان «نظرآباد» و ۴۱ پروژه مربوط به شهرستان «کرج» بوده است. همچنین، در میان ۷۴ پروژه با درصد تخصیص اعتبار بیش از ۸۰ درصد نیز بیشترین پروژه‌ها مربوط به شهرستان‌های «کرج»، «ساوجبلاغ» و «نظرآباد» بوده است:

جدول ۷. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شهرستان‌های استان البرز بر حسب درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها

شهرستان	تعداد پروژه	درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها			
		کمتر از ۲۰ درصد	بین ۲۰ تا ۴۰ درصد	بین ۴۰ تا ۶۰ درصد	بین ۶۰ تا ۸۰ درصد
اشتهارد	۸۸	۳۲	۲۹	۱۵	۷
ساوجبلاغ	۱۸۵	۵۶	۵۴	۴۴	۱۷
طالقان	۱۰۴	۳۲	۳۸	۲۲	۶
فردیس	۸۳	۲۵	۳۲	۱۹	۲
کرج	۱۸۶	۴۱	۳۵	۵۱	۳۴
نظرآباد	۱۲۳	۴۲	۳۵	۲۶	۶
سطح استان	۸۳	۳۰	۱۵	۲۹	۴
کل استان	۸۵۲	۲۵۸	۲۳۸	۲۰۶	۷۶

مأخذ: همان.

در جدول زیر، وضعیت عمر پروژه‌های عمرانی شهرستان‌های استان، بررسی شده است. همان‌گونه که قبلاً اشاره شد، با توجه به تأسیس استان البرز در سال ۱۳۸۹، در این استان در سال ۱۳۹۸، پروژه عمرانی با عمر بیش از ۱۰ سال وجود نداشته است. بنابراین، براساس اطلاعات مندرج در جدول زیر، بیشترین تعداد پروژه‌های با عمر کمتر از ۵ سال به ترتیب

مربوط به شهرستان‌های «ساوجبلاغ»، «کرج» و «نظرآباد» است. از سوی دیگر، از میان ۱۶۷ پروژه عمرانی با عمر ۵ تا ۱۰ سال نیز بیشترین تعداد پروژه‌ها به ترتیب به شهرستان‌های «کرج»، «ساوجبلاغ» و «نظرآباد» مربوط می‌شود:

جدول ۸. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شهرستان‌های استان البرز برحسب عمر پروژه

شهرستان	تعداد پروژه	عمر پروژه‌ها در سال ۱۳۹۸	
		کمتر از ۵ سال	۵ تا ۱۰ سال
اشتهارد	۸۸	۷۲	۱۶
ساوجبلاغ	۱۸۵	۱۴۱	۴۴
طالقان	۱۰۴	۸۸	۱۶
فردیس	۸۳	۷۴	۹
کرج	۱۸۶	۱۳۱	۵۵
نظرآباد	۱۲۳	۱۰۲	۲۱
سطح استان	۸۳	۷۷	۶
کل استان	۸۵۲	۶۸۵	۱۶۷

مأخذ: همان.

۳-۲. ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز^۱

یکی از معضلات پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در کشور، طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول نتایج مورد انتظار از طرح‌های عمرانی در یک بازه زمانی منطقی، علی‌رغم صرف منابع قابل‌توجه است. مدت زمان طولانی اجرای برخی طرح‌های عمرانی، علاوه بر هدردهی منابع سرمایه‌ای کشور، آثاری بر میزان برنامه‌پذیری فرایند توسعه اقتصادی کشور بر جای خواهد گذاشت. به عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان بدین معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان بر موضوعاتی متمرکز است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌شود و بخش قابل‌ملاحظه‌ای از منابع عمرانی استان، بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که گاه بیش از یک دهه پیش برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند.

از این رو، در بررسی و تحلیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان، ارزیابی عمر طرح‌ها متناسب با درصد تخصیص اعتبار مورد نیاز طرح، به منظور ایجاد «مبنای مناسبی برای تصمیم‌گیری» در خصوص طرح‌های یاد شده حائز اهمیت است. بنابراین، در این بخش از گزارش، پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز در قالب یک تحلیل دوبعدی مبتنی بر طول عمر و درصد تخصیص اعتبار، تجزیه و تحلیل می‌شوند. نتایج این ارزیابی می‌تواند حائز نکات بااهمیتی در خصوص اولویت‌بندی طرح‌های عمرانی استان و تصمیم‌گیری در خصوص آینده آنها باشد.

۱. اگرچه بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر قرار می‌گیرند، اما به نظر می‌رسد مستمر بودن طرح‌ها، از ضرورت نظارت بر نحوه تخصیص منابع نخواهد کاست. بنابراین در این قسمت از مطالعه، همه پروژه‌ها اعم از مستمر و غیرمستمر مورد توجه و واکاوی قرار گرفته است.

بدیهی است همه تحلیل‌های ارائه شده در خصوص عمر پروژه از منظر بودجه است و با طول عمر سازه‌های عمرانی ارتباطی ندارد.

در این راستا، با ارزیابی دوبعدی پروژه‌های عمرانی استان البرز، می‌توان این پروژه‌ها را در ۴ طبقه کلی جای داد که تصمیم‌گیری و نحوه عمل در خصوص پروژه‌های هر طبقه می‌تواند متفاوت باشد. ۴ طبقه یاد شده به ترتیب اولویت برای تصمیم‌گیری و اقدام بر مبنای تحلیل طول عمر - درصد تخصیص، به شرح زیر است:^۱

• **پروژه‌های با طول عمر بیش از ۵ سال و نسبت تخصیص اعتبار کمتر از ۲۰ درصد**

پروژه‌هایی با طول عمر بالا و درصد تخصیص اعتبار بسیار پایین، بیشترین اثر مخرب را بر فرایند برنامه‌ریزی توسعه دارند زیرا مدت زمان طولانی از آغاز اجرای آنها گذشته است و با توجه به پیشرفت اندک، نمی‌توان چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور بود. از این رو، پروژه‌های یاد شده باید در اولویت تصمیم‌گیری و تعیین تکلیف قرار بگیرند. البته در استان البرز هنوز عمر پروژه‌ها چندان طولانی نشده است. بنابراین، پروژه‌هایی که بیش از ۵ سال از آغاز عملیات اجرایی آنها گذشته اما کمتر از ۲۰ درصد اعتبارات مورد نیاز آنها تخصیص داده شده است در اولویت نخست قرار گرفته‌اند. در این راستا، ضروری است ضمن نظارت و بررسی دقیق این گروه از پروژه‌ها و آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر، در خصوص اصلاح یا اتمام پروژه تصمیم‌گیری شود.

• **پروژه‌های با نسبت تخصیص اعتبار بیش از ۸۰ درصد**

پروژه‌های با تخصیص اعتبار بالا با توجه به احتمال پیشرفت فیزیکی قابل توجه و سهولت بیشتر فرایند به بهره‌برداری رساندن آنها در اولویت بعدی قرار دارند. مهم‌ترین اقدام در خصوص این گروه، تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه است.

• **پروژه‌های با طول عمر بیش از ۵ سال و نسبت تخصیص اعتبار ۲۰ تا ۸۰ درصد**

این گروه از پروژه‌ها از منظر درصد تخصیص، نسبت به دو گروه نخست شرایط بینابینی دارند. از این رو، نظارت و بررسی دقیق پروژه‌ها، آسیب‌شناسی علل تأخیر احتمالی و تصمیم‌گیری در خصوص اصلاح یا اتمام پروژه، مهم‌ترین اقدامات مورد نیاز برای آنها محسوب می‌شود.

• **پروژه‌های با طول عمر کمتر از ۵ سال و نسبت تخصیص اعتبار کمتر از ۸۰ درصد**

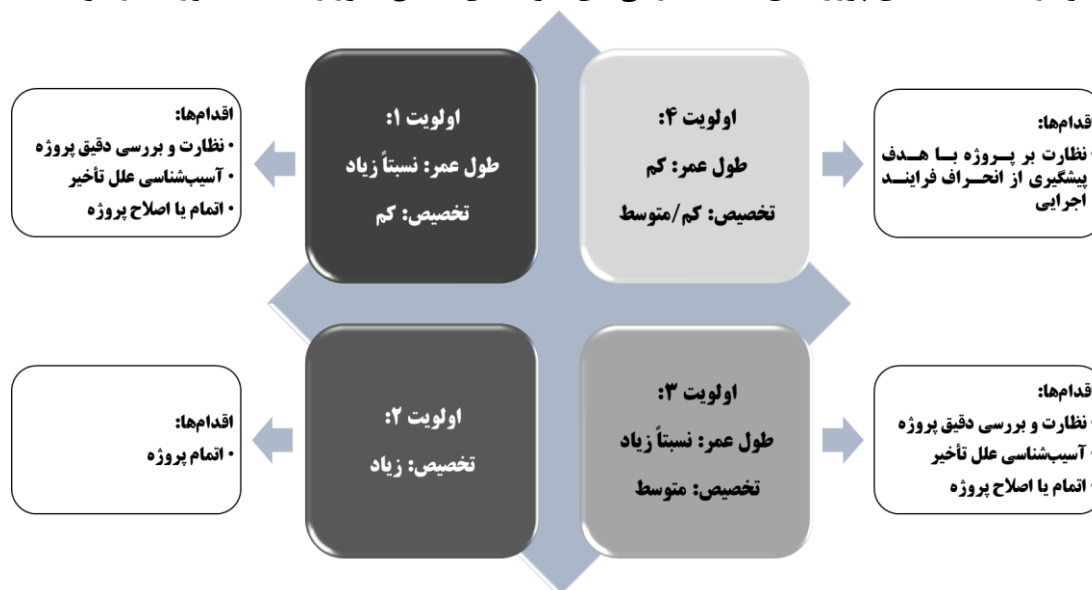
طول عمر این پروژه‌ها به گونه‌ای است که هنوز انحراف جدی در خصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است. اگرچه درصد تخصیص پایین بخشی از پروژه‌های این گروه می‌تواند در سال‌های آتی نگران‌کننده باشد. بنابراین، پیشنهاد می‌شود در خصوص پروژه‌های عمرانی گروه چهارم، نظارت جدی با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی صورت پذیرد.^۲ بر این اساس، در نمودار زیر نحوه طبقه‌بندی پروژه‌های عمرانی استان البرز و اقدامات مورد نیاز در خصوص هر طبقه به تصویر کشیده شده است:

۱. همان گونه که قبلاً اشاره شد، با توجه به تأسیس استان البرز در سال ۱۳۸۹، در این استان در سال ۱۳۹۸ پروژه عمرانی فعال با عمر بیش از ۱۰ سال وجود نداشته است. از این رو، الگوی اولویت‌بندی پروژه‌های این استان در قالب تحلیل دو بُعدی عمر-درصد تخصیص، با الگوی اولویت‌بندی سایر استان‌های کشور که در گزارش‌های دیگری ذیل سلسله گزارش‌های «مجموعه مطالعات منطقه‌ای و آمایش سرزمین در ایران» مورد بررسی قرار گرفته‌اند متفاوت است.

۲. اولویت‌بندی و اقدامات پیشنهادی در این دسته‌بندی صرفاً بر مبنای دو شاخص عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه صورت پذیرفته تا تصویری کلی از وضعیت پروژه‌های استان و اقدامات احتمالی مورد نیاز به دست آید. بدیهی است تصمیم‌گیری نهایی در خصوص سرانجام پروژه‌های یاد شده منوط به بررسی دقیق آنها و مشاوره با دست‌اندرکاران هر پروژه و متخصصان امر است.

نمودار ۱۶. طبقه‌بندی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز و اقدامات مورد نیاز هر طبقه

مأخذ: مطالعات تحقیق.

با عنایت به مطالب فوق‌الذکر، در جدول زیر طبقه‌بندی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز در قالب ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار و تعداد پروژه‌های مربوط به هر طبقه نشان داده شده است:

جدول ۹. ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز (تعداد پروژه)

بین ۵ تا ۱۰ سال	کمتر از ۵ سال	عمر پروژه
		درصد تخصیص اعتبار
۱۵	۲۴۳	کمتر از ۲۰ درصد
۳۵	۲۰۳	بین ۲۰ تا ۴۰ درصد
۳۵	۱۷۱	بین ۴۰ تا ۶۰ درصد
۳۸	۳۸	بین ۶۰ تا ۸۰ درصد
۴۴	۳۰	۸۰ درصد و بیشتر

مأخذ: همان.

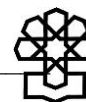
با توجه به اطلاعات مندرج در جدول فوق، ملاحظه می‌شود ۱۵ پروژه عمرانی استان البرز در گروه پروژه‌های «عمر نسبتاً بالا و تخصیص اندک» قرار دارند که تعیین تکلیف آنها باید در اولویت نخست تصمیم‌گیران و سیاستگذاران استان قرار گیرد. ۱۵ پروژه یادشده به شرح جدول زیر است:

جدول ۱۰. پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز با عمر بالا و تخصیص اندک

شهرستان	کل اعتبار پروژه	اعتبارات اختصاص یافته	عمر پروژه در سال ۱۳۹۸	درصد تخصیص اعتبار	عنوان پروژه	عنوان فصل
کرج	۱۰.۳۲۸	۱.۸۸۴	۹	۱۸/۲	عملیات اجرایی میله‌گذاری رودخانه کرج	فصل منابع آب
کرج	۵۳.۱۸۴	۵.۹۶۴	۹	۱۱/۲	توسعه و بازسازی شبکه‌های روستایی شهرستان کرج	فصل آب و فاضلاب
کرج	۱۳.۸۵۰	۲.۴۶۹	۹	۱۷/۸	تأمین آب آشامیدنی ارنگه	فصل آب و فاضلاب
ساوجبلاغ	۵۵.۰۰۰	۴.۶۲۱	۹	۸/۴	توسعه و بازسازی روستای هیو	فصل آب و فاضلاب
نظرآباد	۱۰.۵۰۱	۴۱۲	۹	۳/۹	مطالعه و مرمت بناهای تاریخی شهرستان نظرآباد	فصل میراث فرهنگی
کرج	۵۰۰.۵۰۱	۵۰۱	۹	۰/۱	مطالعه و احداث مجتمع ادارات البرز	فصل اداره امور عمومی
نظرآباد	۴۰۳.۰۳۵	۷۶.۶۳۵	۸	۱۹/۰	آماده‌سازی زیرساخت‌های شهرک صنعتی نظرآباد	فصل صنعت و معدن
کرج	۷.۲۵۰	۱.۱۹۵	۷	۱۶/۵	محوطه‌سازی آستان امامزاده عبدالله علی‌آباد گونه	فصل دین و مذهب
فردیس	۲۶.۳۱۹	۴.۴۳۱	۶	۱۶/۸	مطالعه انتقال پساب از استان تهران به استان البرز	فصل منابع آب
ساوجبلاغ	۱۳۱.۳۹۸	۱۲.۲۲۲	۶	۹/۳	تأمین آب آشامیدنی در سطح روستاهای ساوجبلاغ	فصل آب و فاضلاب
ساوجبلاغ	۶۶.۰۰۰	۱۲.۳۹۲	۵	۱۸/۸	بهسازی جاده کرج - هشتگرد (جابجایی دوربرگردان اقدسیه و سهیلیه)	فصل حمل و نقل
ساوجبلاغ	۱۱.۶۸۰	۲.۲۳۴	۵	۱۹/۱	حفاظت از حریم و بستر رودخانه‌های شهرستان ساوجبلاغ	فصل منابع آب
کرج	۲۷۹.۶۴۲	۸.۳۱۰	۵	۳/۰	لاپروبی رودخانه‌ها و ایمن‌سازی روستاهای کرج	فصل منابع آب
نظرآباد	۵۳.۶۱۳	۳.۸۲۵	۵	۷/۱	تعالد بخشی آب‌های زیرزمینی شهرستان نظرآباد	فصل منابع آب
ساوجبلاغ	۶۴.۸۸۵	۵.۱۴۳	۵	۷/۹	تعالد بخشی آب‌های زیرزمینی شهرستان ساوجبلاغ	فصل منابع آب

مأخذ: همان.

همچنین در جدول زیر، شمایی کلی در خصوص وضعیت پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز بر مبنای اولویت‌بندی صورت‌گرفته در قالب ماتریس عمر - تخصیص ارائه شده است:

جدول ۱۱. وضعیت کلی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز

بر مبنای اولویت‌بندی ماتریس عمر - تخصیص (میلیون ریال / درصد)

اولویت بر حسب ماتریس عمر - تخصیص	تعداد پروژه‌ها	مجموع اعتبارات اختصاص یافته به پروژه‌ها	کل اعتبار پروژه‌ها	برآورد اعتبار باقیمانده	درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها
اولویت ۱	۱۵	۱۴۲.۲۳۸	۱.۶۸۷.۱۸۶	۱.۵۴۴.۹۴۸	۸/۴
اولویت ۲	۷۴	۸۳۹.۶۶۸	۹۱۸.۸۰۳	۷۹.۱۳۵	۹۱/۴
اولویت ۳	۱۰۸	۴.۷۲۴.۱۲۲	۱۴.۰۸۵.۲۸۶	۹.۳۶۱.۱۶۳	۳۳/۵
اولویت ۴	۶۵۵	۲.۷۹۸.۷۶۸	۱۲.۷۷۴.۸۳۵	۹.۹۷۶.۰۶۶	۲۱/۹

مأخذ: همان.

بر اساس اطلاعات مندرج در جدول فوق، برای ۱۵ پروژه مربوط به اولویت ۱، در مجموع حدود ۱۶۹ میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته شده که علی‌رغم عمر نسبتاً بالای پروژه‌های این گروه، صرفاً ۸/۴ درصد اعتبار پیش‌بینی شده (۱۴ میلیارد تومان)، تخصیص اعتبار صورت پذیرفته است. پروژه‌های اولویت ۲ با درصد تخصیص بیش از ۹۱ درصد، محتمل‌ترین پروژه‌ها برای اتمام فوری هستند که اعتبار باقی‌مانده آنها مجموعاً حدود ۸ میلیارد تومان برآورد شده است. از سوی دیگر، پروژه‌های اولویت ۳ و ۴ که در مجموع بیش از ۹۱ درصد کل اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های عمرانی استان را در برمی‌گیرند، از منظر تخصیص اعتبار، شرایط چندان قابل‌قبولی را تجربه نکرده و به ترتیب ۳۳/۵ و ۲۱/۹ درصد تخصیص اعتبار داشته‌اند.

۴-۲. ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز بر حسب اعتبار پروژه

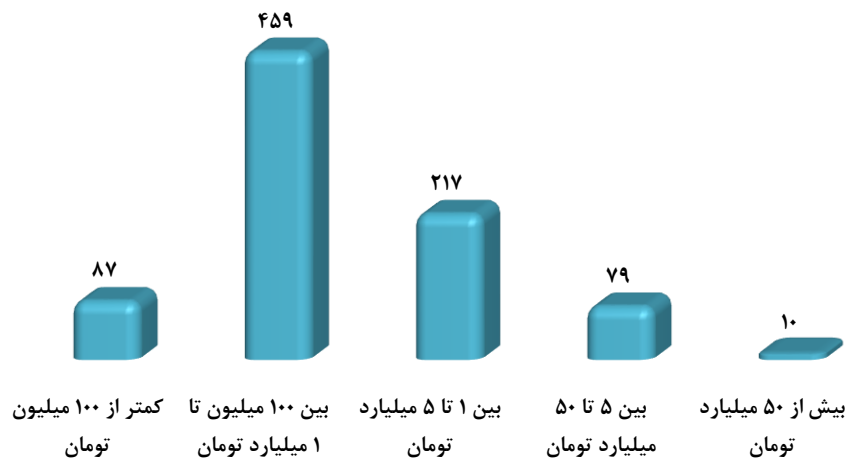
به منظور ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز، پس از بررسی کل اعتبار پیش‌بینی شده برای هر یک از پروژه‌های یاد شده و با توجه به بازه گسترده اعتبار پروژه‌ها که از حدود ۱۰ میلیون تومان تا حدود ۵۶۳ میلیارد تومان^۱ متغیر است، نسبت به طبقه‌بندی آنها در قالب ۵ دسته به شرح زیر، اقدام شده است:

- پروژه‌های بسیار کوچک: کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار،
- پروژه‌های کوچک: بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار،
- پروژه‌های متوسط: بین ۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار،
- پروژه‌های بزرگ: بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان اعتبار،
- پروژه‌های بسیار بزرگ: بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار.

بر این اساس در نمودار زیر، تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز بر حسب اندازه پروژه‌ها (اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه) ارائه شده است:

۱. پروژه ایجاد تأسیسات فاضلاب شهر کرج.

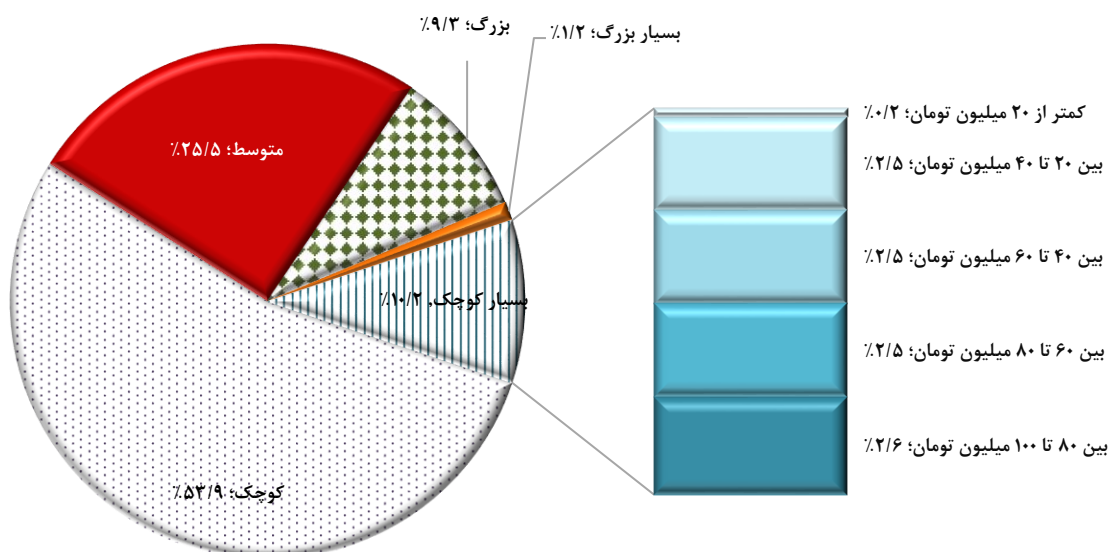
نمودار ۱۷. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز برحسب اندازه پروژه

مأخذ: همان.

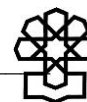
همچنین در نمودار زیر، توزیع پروژه‌های عمرانی استان البرز برحسب اندازه پروژه‌ها به تصویر کشیده شده است:

نمودار ۱۸. توزیع پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز برحسب اندازه پروژه‌ها

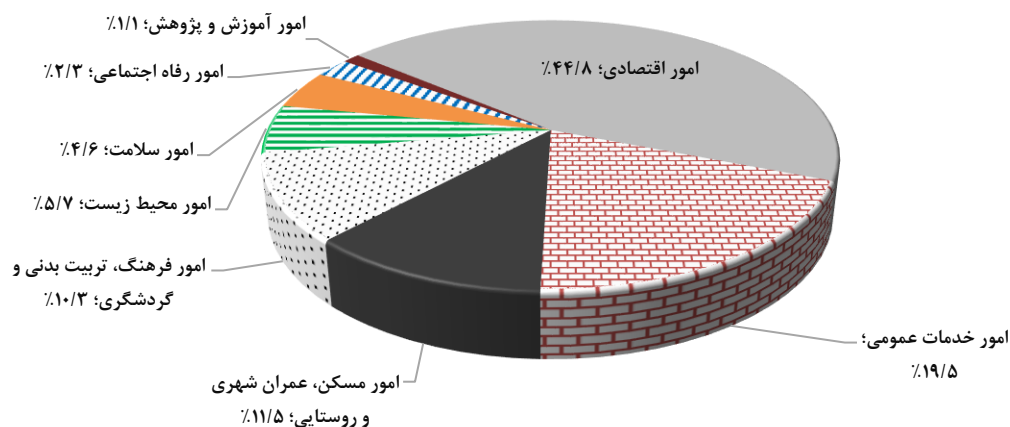
مأخذ: همان.

به این ترتیب ملاحظه می‌شود پروژه‌های کوچک (بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار)، با اختصاص ۵۳/۹ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان البرز، از بیشترین فراوانی برخوردارند. همچنین پروژه‌های متوسط (۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار) و پروژه‌های بسیار کوچک (کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار)، به ترتیب با ۲۱۷ پروژه (۲۵/۵ درصد سهم) و ۸۷ پروژه (۱۰/۲ درصد سهم) در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

شایان ذکر است، اندازه ۷۹ پروژه استان البرز (۹/۳ درصد کل پروژه‌های استان)، بزرگ و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان است. همچنین ۱۰ پروژه در اندازه بسیار بزرگ برنامه‌ریزی شده‌اند و برای هریک از آنها بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته شده است. نمودار زیر، سهم امور مختلف از پروژه‌های بسیار کوچک را نشان می‌دهد:

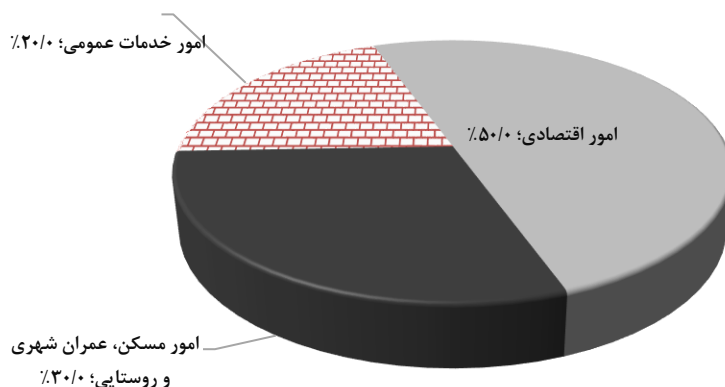
نمودار ۱۹. توزیع پروژه‌های بسیار کوچک (کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار) برحسب امور

مأخذ: همان.

همان‌گونه که در نمودار مشخص است، بیشترین سهم از پروژه‌های عمرانی بسیار کوچک در استان البرز مربوط به «امور اقتصادی» است. همچنین «امور خدمات عمومی» و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. در نمودار زیر نیز سهم امور مختلف از ۱۰ پروژه عمرانی بسیار بزرگ استان (بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار) نشان داده شده است:

نمودار ۲۰. توزیع پروژه‌های بسیار بزرگ (بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار) برحسب امور

مأخذ: همان.

براساس نمودار فوق، بیشترین سهم از پروژه‌های بسیار بزرگ به «امور اقتصادی» اختصاص یافته است و باقیمانده پروژه‌های یادشده ذیل «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» و «امور خدمات عمومی» قرار دارند. در جدول زیر، وضعیت پروژه‌های عمرانی استان البرز به صورت همزمان برحسب اندازه پروژه و اولویت‌بندی ماتریس عمر - تخصیص بررسی شده است:

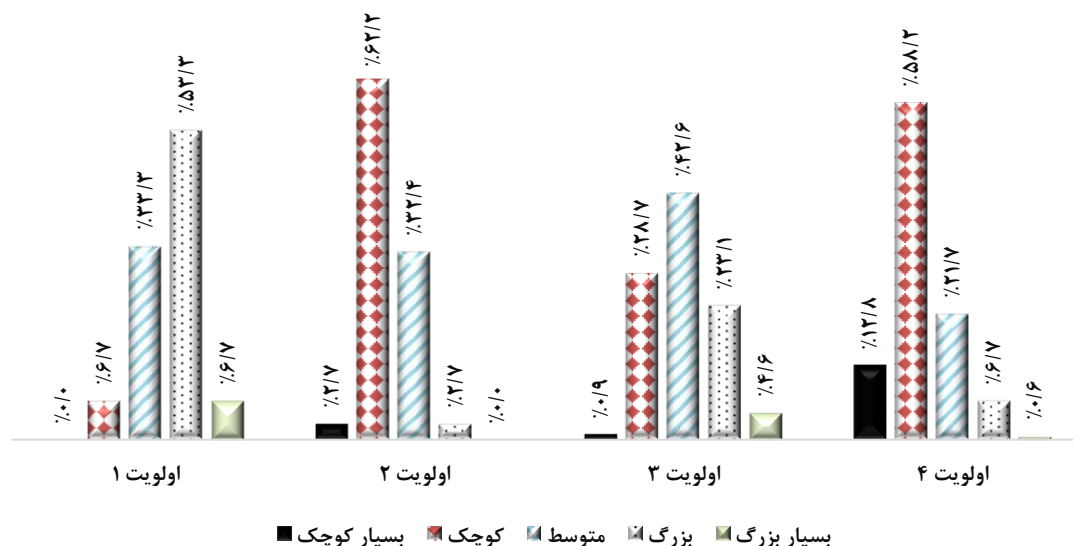
جدول ۱۲. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز برحسب اندازه و اولویت

اندازه پروژه	اولویت پروژه	اولویت ۱	اولویت ۲	اولویت ۳	اولویت ۴	جمع
بسیار کوچک		۰	۲	۱	۸۴	۸۷
کوچک		۱	۴۶	۳۱	۳۸۱	۴۵۹
متوسط		۵	۲۴	۴۶	۱۴۲	۲۱۷
بزرگ		۸	۲	۲۵	۴۴	۷۹
بسیار بزرگ		۱	۰	۵	۴	۱۰
جمع		۱۵	۷۴	۱۰۸	۶۵۵	۸۵۲

مأخذ: همان.

با استفاده از اطلاعات مندرج در جدول فوق، در نمودار زیر توزیع پروژه‌های عمرانی استان البرز برحسب اندازه پروژه‌ها و اولویت‌بندی ماتریس عمر - تخصیص، نشان داده شده است:

نمودار ۲۱. توزیع پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز برحسب اندازه و اولویت

مأخذ: همان.

همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، از میان ۱۵ پروژه‌ای که در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند، ۸ پروژه «بزرگ»، ۵ پروژه «متوسط»، ۱ پروژه «کوچک» و ۱ پروژه «بسیار بزرگ» هستند. پروژه‌های اولویت دوم که از درصد

تخصیص بالایی برخوردارند و از این رو تصمیم در خصوص اتمام فوری آنها محتمل‌تر است عمدتاً در گروه پروژه‌های «کوچک» و «متوسط» قرار دارند. پروژه‌های اولویت سوم عمدتاً «متوسط» هستند. شایان ذکر است، بیش از ۵۸ درصد از پروژه‌های اولویت چهارم که ۷۷ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان البرز را دربرمی‌گیرند، از نظر اندازه در زمره پروژه‌های «کوچک» قرار گرفته‌اند. حدود ۲۲ درصد دیگر این گروه از پروژه‌ها «متوسط» و ۱۳ درصد آنها «بسیار کوچک» هستند. بنابراین، سهمی کمتر از ۸ درصد پروژه‌های عمرانی یادشده به پروژه‌های «بزرگ (۶/۷ درصد)» و «بسیار بزرگ (۰/۶ درصد)» اختصاص یافته است.

جمع‌بندی و پیشنهادها

بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز حاکی از آن است که در سال ۱۳۹۸ تعداد ۸۵۲ پروژه فعال در قالب ۳۲۸ طرح عمرانی وجود داشته است که قدیمی‌ترین آنها از سال ۱۳۹۰ آغاز شده است. طرح‌های یادشده در قالب ۱۰ امور، ۳۲ فصل و ۷۰ برنامه مختلف طبقه‌بندی شده‌اند. مجموع اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های مذکور، حدود ۲۹/۵ هزار میلیارد ریال می‌باشد که در مجموع ۲۸/۹ درصد اعتبارات یادشده (بالغ بر ۸/۵ هزار میلیارد ریال) برای اجرای پروژه‌ها تخصیص داده شده است. متوسط عمر پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز در سال ۱۳۹۸، معادل ۳/۲ سال بوده است.

در بررسی موضوعی پروژه‌های عمرانی استان البرز، مشخص شد «امور اقتصادی» با ۲۹۷ پروژه، «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با ۱۴۴ پروژه و «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» با ۱۴۲ پروژه، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند. از منظر اعتبارات تخصیص داده شده نیز «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با سهم ۴۰/۴ درصدی و «امور اقتصادی» با سهم ۳۴/۸ درصدی، در مجموع بیش از ۷۵ درصد منابع تخصیص داده‌شده به پروژه‌های عمرانی استان البرز را جذب کرده‌اند.

برمبنای فصول، فصل‌های «کشاورزی و منابع طبیعی» و «اداره امور عمومی» به ترتیب با ۱۹/۵ و ۱۴/۱ درصد سهم، بیشترین سهم را از تعداد پروژه‌های استان به خود اختصاص داده‌اند. در این راستا، فصل «کشاورزی و منابع طبیعی» ذیل «امور اقتصادی» و فصل «اداره امور عمومی» در قالب «امور خدمات عمومی» طبقه‌بندی شده‌اند. از سوی دیگر، فصول «آب و فاضلاب» و «منابع آب» به ترتیب با اختصاص ۳۰/۶ و ۱۲/۶ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان، بیشترین سهم را از منابع اعتباری تخصیصی استان داشته‌اند. شایان ذکر است، فصل «آب و فاضلاب» در زمره «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» و فصل «منابع آب» زیرمجموعه «امور اقتصادی» محسوب می‌شود.

همچنین از منظر برنامه‌ای، ۲ برنامه «تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات (فصل اداره امور عمومی - امور خدمات عمومی)» و «ارائه خدمات آب شهری و روستایی (فصل آب و فاضلاب - امور مسکن، عمران شهری و روستایی)»، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌ها و ۲ برنامه «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب (فصل آب و فاضلاب - امور مسکن، عمران شهری و روستایی)» و «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای (فصل حمل‌ونقل - امور اقتصادی)»، بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص‌یافته را به خود اختصاص داده‌اند. شایان توجه است، ۶۰ برنامه عمرانی استان البرز علی‌رغم دربرگرفتن ۵۰۲ پروژه، معادل ۵۸/۹ درصد کل پروژه‌های عمرانی استان،

صرفاً ۲۲/۶ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان سهم داشته‌اند. در این زمینه، ۴۷ برنامه از ۶۰ برنامه یادشده، هریک سهمی بسیار اندک و کمتر از ۰/۵ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان را جذب کرده‌اند.

نتایج حاصل از بررسی جغرافیایی پروژه‌های عمرانی استان البرز در سطح شهرستان‌های استان، حاکی از آن است که شهرستان «کرج» درحالی‌که ۲۱/۸ درصد از تعداد کل پروژه‌های عمرانی استان را به‌خود اختصاص داده، ۴۲/۲ درصد از کل اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان را جذب کرده است. در سوی مقابل، شهرستان‌هایی نظیر «ساوجبلاغ» و «نظرآباد» درحالی‌که به‌ترتیب ۲۱/۷ و ۱۴/۴ درصد از پروژه‌های استان را دربرگرفته‌اند، سهم نسبتاً پایین‌تری از اعتبارات تخصیص‌یافته استان (به‌ترتیب ۱۳/۱ و ۶/۹ درصد) داشته‌اند و به‌این‌ترتیب، عدم تعادل نسبی از منظر اعتبارات تخصیص داده شده، میان شهرستان «کرج» با سایر شهرستان‌های استان ایجاد شده است.

بررسی شاخص درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سطح شهرستان‌های استان نشان می‌دهد شهرستان‌های «اشتهارد» و «ساوجبلاغ» به‌ترتیب با ۲۰/۳ درصد و ۲۷ درصد تخصیص اعتبار، کمترین میزان درصد تخصیص اعتبار را در میان شهرستان‌های استان داشته‌اند. از سوی دیگر، شهرستان «فردیس»، صرفاً با ۳۸/۲ درصد تخصیص اعتبار، بیشترین میزان شاخص یادشده را در میان شهرستان‌های استان دارد. به‌این‌ترتیب، نسبت تخصیص اعتبار پروژه‌های عمرانی در سطح شهرستان‌ها و کل استان البرز بسیار پایین است.

پس از بررسی موضوعی و جغرافیایی پروژه‌های تملک‌داری‌های سرمایه‌ای استان البرز، مسئله طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها به‌صورت هم‌زمان مورد ارزیابی قرار گرفته است. این موضوع از آن جهت اهمیت دارد که طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول دستاورد قابل اتکا علی‌رغم صرف زمان و منابع فراوان به یکی از معضلات جدی طرح‌های عمرانی کشور مبدل شده است. از این‌رو، ایجاد مبنای مناسبی برای قضاوت و تصمیم‌گیری درخصوص نحوه برخورد با طرح‌های عمرانی استان، ضروری به‌نظر می‌رسد. به‌ویژه آنکه طولانی شدن اجرای برخی طرح‌های عمرانی، علاوه بر هدردهی منابع سرمایه‌ای کشور، آثاری بر میزان برنامه‌پذیری فرایند توسعه اقتصادی کشور بر جای خواهد گذاشت.

به‌عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان بدین‌معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان بر موضوعاتی متمرکز است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌گردد و بخش قابل‌ملاحظه‌ای از منابع عمرانی استان، بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که مدت‌ها پیش برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند. از این‌رو، پروژه‌های عمرانی استان البرز در قالب ماتریسی تحت عنوان «ماتریس عمر-درصد تخصیص» مورد ارزیابی قرار گرفته و در ۴ گروه، به‌شرح جدول زیر طبقه‌بندی شده‌اند:

جدول ۱۳. ارزیابی وضعیت پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز

براساس ماتریس عمر - درصد تخصیص

اولویت	گروه	تعداد پروژه	پیشنهاد نحوه برخورد	توضیحات
۱	طول عمر نسبتاً زیاد (بیش از ۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۲۰ درصد)	۱۵	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر اتمام یا اصلاح پروژه 	چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.
۲	تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	۷۴	<ul style="list-style-type: none"> تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه 	از وضعیت مناسبی نسبت به سایر اولویت‌ها برخوردارند و به اتمام رسیدن آنها در افق کوتاه‌مدت محتمل است.
۳	طول عمر نسبتاً زیاد (بیش از ۵ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۲۰ تا ۸۰ درصد)	۱۰۸	<ul style="list-style-type: none"> نظارت و بررسی دقیق پروژه آسیب‌شناسی علل تأخیر اتمام یا اصلاح پروژه 	شرایط بینابینی نسبت به دو گروه نخست دارند.
۴	طول عمر کم (کمتر از ۵ سال) و تخصیص اعتبار کم یا متوسط (کمتر از ۸۰ درصد)	۶۵۵	<ul style="list-style-type: none"> نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی 	هنوز انحراف جدی درخصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.

مأخذ: نتایج تحقیق.

همچنین ارزیابی «اندازه» پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان البرز براساس کل اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از پروژه‌ها صورت پذیرفته است. براساس طبقه‌بندی شرح داده شده در متن گزارش، ۱۰/۲ درصد پروژه‌های عمرانی استان البرز در زمره پروژه‌های «بسیار کوچک» قرار می‌گیرند. اندازه ۵۳/۹ درصد پروژه‌ها «کوچک» و ۲۵/۵ درصد آنها «متوسط» است و درنهایت، پروژه‌های «بزرگ» و «بسیار بزرگ» به ترتیب ۹/۳ و ۱/۲ درصد از کل پروژه‌های استان را به خود اختصاص داده‌اند.

شایان ذکر است، از میان ۱۵ پروژه‌ای که در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند، ۸ پروژه «بزرگ»، ۵ پروژه «متوسط»، ۱ پروژه «کوچک» و ۱ پروژه «بسیار بزرگ» هستند. پروژه‌های اولویت دوم که از درصد تخصیص بالایی برخوردار هستند و از این رو تصمیم درخصوص اتمام فوری آنها محتمل‌تر است، عمدتاً در گروه پروژه‌های «کوچک» و «متوسط» قرار دارند. پروژه‌های اولویت سوم عمدتاً «متوسط» هستند.

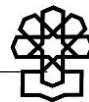
گفتنی است، بیش از ۵۸ درصد از پروژه‌های اولویت چهارم که ۷۷ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان البرز را دربرمی‌گیرند، از نظر اندازه در زمره پروژه‌های «کوچک» قرار گرفته‌اند. حدود ۲۲ درصد دیگر این گروه از پروژه‌ها «متوسط» و ۱۳ درصد آنها «بسیار کوچک» هستند. بنابراین، سهمی کمتر از ۸ درصد پروژه‌های عمرانی یادشده به پروژه‌های «بزرگ (۶/۷ درصد)» و «بسیار بزرگ (۰/۶ درصد)» اختصاص یافته است.

پیوست‌ها

پیوست ۱

بر اساس مستندات ارائه شده توسط معاونت امور استان‌های سازمان برنامه و بودجه، منابع اعتباری استانی می‌تواند از سرفصل‌های زیر تأمین شود:

- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی،
- مجموع ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی،
- مصوبات خاص استان‌ها،
- اعتبارات ۲۷ درصد ارزش افزوده،
- اعتبارات موضوع ماده (۲۳) قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و اخذ جرائم رانندگی،
- اعتبارات موضوع حوادث غیرمترقبه ماده (۱۰) قانون تنظیم،
- اعتبارات قانون استفاده متوازن در جدول شماره (۹) توازن ملی ابلاغی به استان‌ها،
- اعتبار موضوع بازپرداخت فروش اموال منقول و غیرمنقول دولتی،
- اعتبار تعهدات سفرهای رهبر انقلاب اسلامی،
- اعتبار تعهدات سفرهای ریاست جمهوری،
- اعتبار موضوع ارتقای درآمدهای استانی،
- اعتبار متمرکز درآمد- هزینه دستگاه‌های اجرایی،
- اعتبارات موضوع ماده (۶۳) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت،
- هزینه‌های پیش‌بینی نشده سرمایه‌ای،
- کمک به هزینه‌های اجتناب‌ناپذیر و ضروری،
- کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی،
- کمک بلاعوض، یارانه سود و کارمزد وجوه اداره شده، تحقیقات، آموزش و نظارت بر اجرای طرح‌های تولیدی و خدماتی آموزشی عالی غیرانتفاعی،
- کمک به توسعه زیربنای روستایی، تکمیل مجتمع‌های آبرسانی و زیرساخت‌های نواحی صنعتی و کمک‌های فنی و اعتباری به توسعه اشتغال روستایی،
- کمک به اجرای طرح‌های مشارکت با بخش خصوصی،
- اعتبارات موضوع واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام، تکمیل شده و آماده بهره‌برداری دولت،
- اعتبارات ایجاد زیرساخت‌های توسعه پایدار شرق و غرب کشور،
- اعتبارات موضوع طرح‌های بیمارستان‌های کشور،
- پرداخت مطالبات مشاوران و پیمانکاران طرح‌های سدها و شبکه‌های آبیاری و زهکشی متوقف شده در حوزه

دریاچه ارومیه،

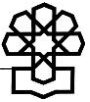
- تسویه بدهی‌های قطعی دولت به اشخاص حقیقی و حقوقی تعاونی و خصوصی و نهادهای غیردولتی از طریق تهاتر بدهی اشخاص یادشده به بانک‌ها،
- تسویه بدهی‌های قطعی شده دولت به اشخاص حقیقی و حقوقی تعاونی و خصوصی،
- تعهدات پرداخت نشده بودجه مصوب سال‌های قبل، موضوع مواد (۶۳) و (۶۴) قانون محاسبات عمومی کشور،
- اعتبارات موضوع فروش سهام، سهم‌الشرکه، اموال دارایی‌ها و حقوق مالی و نیروگاه‌های متعلق به دولت و مؤسسات و شرکت‌های دولتی وابسته و تابعه اوراق مشارکت،
- منابع داخلی شرکت‌های دولتی،
- منابع داخلی شهرداری‌ها،
- تسهیلات وام خارجی،
- تسهیلات وام داخلی،
- خودیاری.

پیوست ۲

جدول ۱۴. خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان البرز بر حسب برنامه

(میلیون ریال / درصد)

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	بر آورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	بر آورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۵۰۳۰۰۲۰۰۰	برنامه توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب	۱.۷۷۶.۴۳۲	۶۷۶.۷۵۱	۳۷۶.۲۷۴	۲.۱۵۲.۷۰۶	۵.۴۳۰.۶۹۲	۷.۸۸۳.۸۷۵	۲۷/۳
۱۳۰۳۰۱۶۰۰۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای	۵۲۹.۵۷۷	۶۲۹.۹۷۰	۳۵۰.۲۶۳	۸۷۹.۸۴۰	۱.۳۱۲.۹۸۸	۲.۴۷۲.۵۳۵	۳۵/۶
۱۳۰۴۰۱۱۰۰۰	برنامه ایجاد و توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی	۱۰۷.۷۵۹	۹۸۱.۹۰۰	۵۴۵.۹۳۶	۶۵۳.۶۹۵	۲.۸۶۹.۰۰۰	۳.۹۵۸.۶۵۹	۱۶/۵
۱۵۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه حمل‌ونقل شهری و روستایی	۳۶۶.۰۸۴	۴۹۰.۸۹۶	۲۷۲.۹۳۸	۶۳۹.۰۲۲	۳۹۶.۷۰۰	۱.۲۵۳.۶۸۰	۵۱/۰
۱۵۰۳۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات آب شهری و روستایی	۲۸۱.۳۴۳	۳۰۸.۰۰۰	۱۷۱.۲۴۸	۴۵۲.۵۹۱	۱.۰۵۹.۴۱۹	۱.۶۴۸.۷۶۲	۲۷/۵
۱۳۰۷۰۰۶۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب	۳۸۷.۳۲۹	۱۱۶.۳۱۰	۶۴.۶۶۸	۴۵۱.۹۹۷	۱.۰۳۵.۹۸۷	۱.۵۳۹.۶۲۶	۲۹/۴
۱۰۰۲۰۵۴۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۲۴۳.۲۶۳	۳۳۶.۱۰۱	۱۸۶.۸۷۲	۴۳۰.۱۳۵	۹۲۷.۸۶۱	۱.۵۰۷.۲۲۵	۲۸/۵
۱۳۰۷۰۰۲۰۰۰	برنامه عرضه آب	۲۲۸.۶۶۹	۲۵۵.۷۰۰	۱۴۲.۱۶۹	۳۷۰.۸۳۸	۱.۰۴۲.۷۰۶	۱.۵۲۷.۰۷۵	۲۴/۳
۱۷۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه گسترش ورزش همگانی	۱۵۲.۹۶۵	۳۷۸.۵۱۷	۲۱۰.۴۵۵	۳۶۳.۴۲۰	۱۸۹.۲۸۰	۷۲۰.۷۶۲	۵۰/۴
۱۳۰۷۰۰۳۰۰۰	برنامه تأمین آب	۱۶۳.۸۵۹	۴۶.۹۲۸	۲۶.۰۹۲	۱۸۹.۹۵۱	۳.۲۳۶	۲۱۴.۰۲۳	۸۸/۸
۱۷۰۱۰۱۴۰۰۰	برنامه حمایت از حوزه‌های علمیه و مدارس علوم دینی	۱۲۴.۲۰۸	۶۰.۷۷۵	۳۳.۷۹۱	۱۵۷.۹۹۹	۱۶۶.۷۲۶	۳۵۱.۷۰۹	۴۴/۹
۱۵۰۲۰۱۲۰۰۰	برنامه ساماندهی کالبدی شهری و روستایی	۱۱۲.۳۵۷	۶۱.۱۶۰	۳۴.۰۰۵	۱۴۶.۳۶۱	۱۱۵.۹۲۰	۲۸۹.۴۳۷	۵۰/۶
۱۸۰۱۰۰۱۰۰۰	برنامه آموزش ابتدایی	۶۵.۵۶۲	۱۴۰.۱۰۰	۷۷.۸۹۶	۱۴۳.۴۵۸	۱۵۹.۲۱۰	۳۶۴.۸۷۲	۳۹/۳
۱۸۰۱۰۱۵۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۰	۲۲۵.۶۱۳	۱۲۵.۴۴۱	۱۲۵.۴۴۱	۰	۲۲۵.۶۱۳	۵۵/۶
۱۷۰۳۰۲۲۰۰۰	برنامه حمایت از فعالیت‌های فرهنگی، هنری و دینی استان‌ها	۶۵.۷۲۰	۸۴.۲۰۰	۴۶.۸۱۵	۱۱۲.۵۳۶	۲۳۳.۰۶۱	۳۸۲.۹۸۱	۲۹/۴
۱۳۰۶۰۱۲۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌وری آب در عرصه کشاورزی	۶۳.۴۴۸	۷۸.۴۰۰	۴۳.۵۹۰	۱۰۷.۰۳۸	۸۶.۲۲۵	۲۲۸.۰۷۳	۴۶/۹
۱۷۰۱۰۳۱۰۰۰	برنامه اطلاع‌رسانی و تبلیغات دینی رسانه‌ای	۷۱.۹۶۰	۵۱.۸۰۰	۲۸.۸۰۱	۱۰۰.۷۶۱	۶۴.۲۷۲	۱۸۸.۰۳۲	۵۳/۶
۱۷۰۳۰۳۴۰۰۰	برنامه گسترش و بهسازی کتابخانه‌های عمومی	۴۶.۰۶۱	۷۹.۷۶۱	۴۴.۳۴۷	۹۰.۴۰۸	۱۰۵.۵۴۷	۲۳۱.۳۶۹	۳۹/۱
۱۷۰۳۰۳۱۰۰۰	برنامه ساماندهی امور جوانان	۳۶.۵۲۹	۵۲.۵۸۰	۲۹.۲۳۴	۶۵.۷۶۳	۳۸.۸۹۱	۱۲۸.۰۰۰	۵۱/۴
۱۷۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه ورزش و سلامت دانش‌آموزان	۳۱.۹۱۲	۵۸.۷۰۰	۳۲.۶۳۷	۶۴.۵۴۹	۶۱.۵۰۰	۱۵۲.۱۱۲	۴۲/۴
۱۳۰۵۰۲۴۰۰۰	برنامه تنظیم بازار داخلی	۲۹.۹۵۰	۵۶.۴۴۰	۳۱.۳۸۱	۶۱.۳۳۱	۶۵.۰۰۰	۱۵۱.۳۹۰	۴۰/۵
۱۳۰۷۰۰۵۰۰۰	برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل	۳۴.۶۴۹	۴۱.۰۰۰	۲۲.۷۹۶	۵۷.۴۴۵	۴۲۸.۷۸۰	۵۰۴.۴۲۹	۱۱/۴
۱۶۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات بهداشت روستایی	۲۲.۴۰۹	۴۸.۷۵۰	۲۷.۱۰۵	۴۹.۵۱۴	۱۰۶.۲۶۰	۱۷۷.۴۱۹	۲۷/۹

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	بر آورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	بر آورد سال های بعد	کل اعتبار پروژه	تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۲۰۱۰۵۰۰۰	برنامه اقدامات تأمینی و مدیریت بحران	۱۹.۵۳۰	۲۲.۷۰۰	۱۲.۶۲۱	۳۲.۱۵۱	۲۴.۹۱۳	۶۷.۱۴۳	۴۷/۹
۱۵۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه ارائه خدمات شهری و روستایی	۲۵.۲۲۲	۱۰.۸۰۴	۶.۰۰۷	۳۱.۲۲۹	۱۱.۵۵۰	۴۷.۵۷۶	۶۵/۶
۱۳۰۶۰۰۱۰۰۰	برنامه آبخیزداری و حفاظت خاک	۱۶.۶۵۰	۲۵.۳۰۰	۱۴.۰۶۷	۳۰.۷۱۷	۸۸۹.۸۱۳	۹۳۱.۷۶۳	۳/۳
۱۹۰۳۰۱۹۰۰۰	برنامه حمایت از خانواده و زنان سرپرست خانوار	۱۵.۷۳۸	۲۴.۸۰۰	۱۳.۷۸۹	۲۹.۵۲۷	۱۲۵.۵۷۳	۱۶۶.۱۱۱	۱۷/۸
۱۳۰۶۰۱۵۰۰۰	برنامه بررسی، کنترل و پایش بیماری های واگیر و قرنطینه های دام، طیور و آبزیان	۴.۲۰۰	۴۳.۰۵۰	۲۳.۹۳۶	۲۸.۱۳۶	۹۵.۹۴۲	۱۴۳.۱۹۲	۱۹/۶
۱۳۰۶۰۰۹۰۰۰	برنامه افزایش محصولات باغی	۵.۰۰۰	۳۹.۷۵۰	۲۲.۱۰۱	۲۷.۱۰۱	۵۶.۹۵۳	۱۰۱.۷۰۳	۲۶/۶
۱۸۰۱۰۰۶۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه نظری	۱۴.۶۷۶	۲۰.۲۰۰	۱۱.۲۳۱	۲۵.۹۰۷	۴۴.۶۰۰	۷۹.۴۷۶	۳۲/۶
۱۷۰۶۰۰۲۰۰۰	برنامه توسعه گردشگری داخلی	۱۸.۰۹۵	۱۳.۶۰۰	۷.۵۶۲	۲۵.۶۵۷	۸.۰۰۰	۳۹.۶۹۵	۶۴/۶
۱۳۰۱۰۱۵۰۰۰	برنامه توسعه امور برق	۶.۴۷۴	۳۲.۵۰۰	۱۸.۰۷۰	۲۴.۵۴۴	۴۶.۳۰۵	۸۵.۲۷۹	۲۸/۸
۱۳۰۳۰۰۱۰۰۰	برنامه ارائه خدمات هواشناسی و اقلیم شناسی	۱۲.۵۹۰	۲۱.۱۰۰	۱۱.۷۳۲	۲۴.۳۲۲	۱۷.۷۸۷	۵۱.۴۷۷	۴۷/۲
۱۸۰۱۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش دوره اول متوسطه	۱۲.۹۷۴	۱۹.۷۰۰	۱۰.۹۵۳	۲۳.۹۲۷	۴۳.۸۰۰	۷۶.۴۷۴	۳۱/۳
۱۹۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات امداد و نجات به آسیب دیدگان حوادث و سوانح	۱۶.۰۳۴	۱۳.۸۰۰	۷.۶۷۳	۲۳.۷۰۷	۱۶.۹۵۰	۴۶.۷۸۴	۵۰/۷
۱۹۰۳۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات اجتماعی، فرهنگی و ورزشی به ایثارگران	۱۸.۴۰۳	۵.۰۰۰	۲.۷۸۰	۲۱.۱۸۳	۱۰.۹۳۰	۳۴.۳۳۳	۶۱/۷
۱۷۰۴۰۰۵۰۰۰	برنامه گسترش خدمات موزه های	۱۱.۸۶۵	۱۵.۰۰۰	۸.۳۴۰	۲۰.۲۰۵	۰	۲۶.۸۶۵	۷۵/۲
۱۴۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه حفاظت، احیا و بهسازی زیست بوم های خشکی	۱۳.۹۵۷	۱۱.۲۱۳	۶.۲۳۴	۲۰.۱۹۱	۱۹.۴۶۴	۴۴.۶۳۴	۴۵/۲
۱۴۰۳۰۰۱۰۰۰	برنامه پایش و مدیریت آلاینده ها	۱۴.۴۶۴	۱۰.۳۰۰	۵.۷۲۷	۲۰.۱۹۰	۲۳.۸۲۴	۴۸.۵۸۸	۴۱/۶
۱۸۰۵۰۱۲۰۰۰	برنامه توسعه فن آفرینی	۱۴.۸۷۵	۸.۴۸۰	۴.۷۱۵	۱۹.۵۹۰	۰	۲۳.۳۵۵	۸۳/۹
۱۱۰۲۰۱۲۰۰۰	برنامه حفظ نظم و امنیت داخل و خارج شهرها	۰	۳۰.۰۰۰	۱۶.۶۸۰	۱۶.۶۸۰	۱۸۷.۹۲۰	۲۱۷.۹۲۰	۷/۷
۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه ای و مهارتی	۳.۲۴۹	۲۱.۸۰۰	۱۲.۱۲۱	۱۵.۳۷۰	۴۷.۶۰۹	۷۲.۶۵۸	۲۱/۲
۱۷۰۵۰۱۹۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان ها، اماکن و ماشین آلات	۲.۶۵۰	۲۲.۸۰۰	۱۲.۶۷۷	۱۵.۳۲۷	۳۷.۰۶۰	۶۲.۵۱۰	۲۴/۵
۱۶۰۲۰۰۶۰۰۰	برنامه ارتقای سلامت خون و فرآورده های خونی	۹.۴۱۷	۹.۵۰۰	۵.۲۸۲	۱۴.۶۹۹	۱۲.۲۰۹	۳۱.۱۲۶	۴۷/۲
۱۳۰۶۰۰۲۰۰۰	برنامه احیا، توسعه و بهره برداری اصولی از جنگل های کشور	۶.۷۲۵	۱۴.۲۵۰	۷.۹۲۳	۱۴.۶۴۸	۳۲.۴۴۷	۵۳.۴۲۲	۲۷/۴
۱۵۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه ساماندهی عشایر	۷.۶۱۲	۱۲.۳۳۰	۶.۸۵۵	۱۴.۴۶۷	۲۰.۲۲۰	۴۰.۱۶۲	۳۶/۰
۱۷۰۷۰۰۲۰۰۰	برنامه طراحی و ترویج صنایع دستی	۴.۴۹۳	۱۷.۴۵۰	۹.۷۰۲	۱۴.۱۹۵	۸.۰۶۰	۳۰.۰۰۳	۴۷/۳
۱۷۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه تأمین، حفاظت، مرمت و معرفی میراث غیرمنقول فرهنگی	۱۱.۵۴۲	۴.۲۰۰	۲.۳۳۵	۱۳.۸۷۷	۳۴.۰۰۰	۴۹.۷۴۲	۲۷/۹
۱۳۰۳۰۰۵۰۰۰	برنامه ارائه خدمات هواشناسی	۶.۷۷۷	۸.۷۰۰	۴.۸۳۷	۱۱.۶۱۴	۱۰.۷۰۲	۲۶.۱۷۹	۴۴/۴

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	بر آورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	بر آورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۰۰۲۰۰۶۰۰۰	برنامه ارائه خدمات نقشه‌برداری و اطلاعات مکانی	۶۸۵۴	۷۰۰۰	۳۸۹۲	۱۰۷۴۶	۱۷۶۴۰	۳۱۴۹۴	۳۴/۱
۱۰۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۴۱۴۲	۷۵۰۰	۴۱۷۰	۸۳۱۲	۴۶۰۰	۱۶۲۴۲	۵۱/۲
۱۹۰۴۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات توانبخشی به نیازمندان	۶۱۵۰	۳۰۰۰	۱۶۶۸	۷۸۱۸	۶۹۳۰	۱۶۰۸۰	۴۸/۶
۱۶۰۲۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات فوریت‌های پزشکی پیش‌بیمارستانی	۴۷۸۲	۴۵۰۰	۲۵۰۲	۷۲۸۴	۱۰۳۹۵	۱۹۶۷۷	۳۷/۰
۱۳۰۶۰۰۴۰۰۰	برنامه ترویج و توانمندسازی جوامع محلی و بهره‌برداران	۳۰۴۲	۵۹۵۰	۳۳۰۸	۶۳۵۰	۱۳۷۴۵	۲۲۷۳۷	۲۷/۹
۱۱۰۱۰۲۵۰۰۰	برنامه کمک به پایگاه‌ها و حوزه‌های مقاومت	۰	۹۷۰۰	۵۳۹۳	۵۳۹۳	۱۹۴۰۰	۲۹۱۰۰	۱۸/۵
۱۳۰۶۰۳۳۰۰۰	برنامه تثبیت شن‌های روان و مقابله با بیابان‌زایی	۲۰۰۰	۴۷۰۰	۲۶۱۳	۴۶۱۳	۱۱۱۵۴	۱۷۸۵۴	۲۵/۸
۱۴۰۱۰۰۱۰۰۰	برنامه مدیریت و نظارت بر پسماندها	۳۳۶۱	۱۹۵۰	۱۰۸۴	۴۴۴۵	۴۵۵۳	۹۸۶۴	۴۵/۱
۱۳۰۶۰۱۰۰۰۰	برنامه افزایش تولید محصولات دام و طیور	۱۲۳۹	۵۱۵۰	۲۸۶۳	۴۱۰۲	۱۰۷۴۱	۱۷۱۳۰	۲۳/۹
۱۷۰۱۰۱۰۰۰۰	برنامه حفظ و ارتقای فعالیت‌های فرهنگی - دینی مساجد	۰	۴۹۰۰	۲۷۲۴	۲۷۲۴	۱۰۸۶۰	۱۵۷۶۰	۱۷/۳
۱۳۰۶۰۲۹۰۰۰	برنامه واگذاری و ساماندهی مالکیت و صدور سند اراضی کشاورزی	۱۶۴۴	۱۹۰۰	۱۰۵۶	۲۷۰۰	۴۳۸۸	۷۹۳۲	۳۴/۰
۱۳۰۴۰۰۱۰۰۰	برنامه اکتشاف منابع معدنی	۱۶۶۳	۱۷۵۰	۹۷۳	۲۶۳۶	۴۶۰۰	۸۰۱۳	۳۲/۹
۱۵۰۴۰۰۱۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۴۴۴	۳۶۰۰	۲۰۰۲	۲۴۴۶	۱۲۴۵۰	۱۶۴۹۴	۱۴/۸
۱۳۰۶۰۳۱۰۰۰	برنامه کنترل و مبارزه با آفات و بیماری‌های گیاهی و علف‌های هرز	۹۶۴	۱۶۵۰	۹۱۷	۱۸۸۱	۳۸۱۰	۶۴۲۴	۲۹/۳
۱۳۰۶۰۱۱۰۰۰	برنامه افزایش محصولات زراعی	۵۵۰	۲۲۵۰	۱۲۵۱	۱۸۰۱	۵۱۹۸	۷۹۹۸	۲۲/۵
۱۰۰۲۰۵۷۰۰۰	برنامه توسعه دولت الکترونیک	۱۰۸۰	۷۵۰	۴۱۷	۱۴۹۷	۱۷۳۳	۳۵۶۳	۴۲/۰
۱۳۰۶۰۰۳۰۰۰	برنامه احیا، توسعه و بهره‌برداری اصولی از مراتع کشور	۰	۲۰۰۰	۱۱۱۲	۱۱۱۲	۴۶۱۹	۶۶۱۹	۱۶/۸
۱۳۰۶۰۰۸۰۰۰	برنامه افزایش تولید آبزیان پرورشی	۰	۱۸۵۰	۱۰۲۹	۱۰۲۹	۴۲۷۳	۶۱۲۳	۱۶/۸
۱۶۰۱۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات بهداشت شهری	۲۴۸	۱۱۵۰	۶۳۹	۸۸۷	۲۰۷۹	۳۴۷۷	۲۵/۵
۱۸۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه آموزش استثنایی	۰	۱۰۰۰	۵۵۶	۵۵۶	۲۲۰۰	۳۲۰۰	۱۷/۴
۱۰۰۲۰۳۳۰۰۰	برنامه راهبردی سیاست عمومی کشور	۵۰۰	۱	۱	۵۰۱	۵۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۵۰۱	۰/۱
کل استان		۵۰۲۷۳۰۹۱۹	۵۰۸۱۰۹۳۰	۳۰۲۳۰۸۷۷	۸۰۵۰۴۰۷۹۶	۱۸۰۳۸۱۰۲۶۰	۲۹۰۴۶۶۰۱۰۹	۲۸/۹

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

* براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سال یادشده براساس این ضریب برآورد شده است.

منابع و مأخذ

۱. قوانین بودجه سنواتی کل کشور.
۲. مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.
۳. فصیحی، حمید. آسیب‌شناسی امور ناظر بر طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ارائه راهبردهای ساماندهی، مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری، ۱۴۰۰.